

Πειραικό Ορόσημο

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ «ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΦΙΛΩΝ
ΤΟΥ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΠΕΙΡΑΙΑ»

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ & ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

**ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΦΙΛΩΝ
ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΥ
ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΠΕΙΡΑΙΑ**

ΚΩΔΙΚΟΣ 5702

Αλκιβιάδου 229
185 36 Πειραιάς
Τηλ.: 210-42.88.017 - 210-42.88.018
FAX.: 210-42.88.017
ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΑ Αρχαιολογικού Μουσείου:
www.culture.gr/2/21/211/21102M/g211bmO2.html
e-mail: dbookis@yahoo.com

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

Πρόεδρος: ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΟΛΥΧΡΟΝΟΠΟΥΛΟΣ
Α' Αντιπρόεδρος: ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΣΤΑΪΝΧΑΟΥΕΡ
Β' Αντιπρόεδρος: ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΑΡΤΕΜΑΚΗΣ
Γ' Αντιπρόεδρος: ΑΝΝΑ ΠΑΤΕΣΤΗ
Γεν. Γραμματέας: ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ Ι. ΜΠΟΥΚΗΣ
Ταμίας: ΑΡΧΟΝΤΟΥΛΑ ΑΝΔΡΕΑΔΗ
Υπεύθ. Δημ. Σχ.: ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΚΥΠΑΡΙΣΣΗ

ΣΥΜΒΟΥΛΟΙ

ΑΡΓΥΡΩ ΚΙΣΣΑΝΑΚΗ
ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΜΠΟΥΛΙΕΡΗ
ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΔΑΡΑΚΛΗΣ
ΙΩΑΝΝΗΣ ΧΑΤΖΗΜΑΝΩΛΑΚΗΣ

“ΠΕΙΡΑΪΚΟ ΟΡΟΣΗΜΟ”

Τριμηνιαία Έκδοση του Συλλόγου

Εκδότης: Ι. Πολυχρονόπουλος
Δερβενακίων 24 - 185 45 Πειραιάς

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΕΚΔΟΣΗΣ:

ΑΝΝΑ ΠΑΤΕΣΤΗ
ΓΙΑΝΝΗΣ ΧΑΤΖΗΜΑΝΩΛΑΚΗΣ
Ακτή Τρυφ. Μουτσοπούλου 44, 185 36 Πειραιάς

ΓΡΑΦΙΚΕΣ ΤΕΧΝΕΣ:

ΔΗΜ. ΜΟΥΡΟΥΣΙΑΣ
Κολοκοτρώνη 144, 185 36 ΠΕΙΡΑΙΑΣ
ΤΗΛ.: 210-41 82 591, FAX 210-45 32 911

Διανέμεται Δωρεάν

ΕΞΩΦΥΛΛΟ:

*Ανθεμωτή στήλη από την Ηετιώνεια
(4ος αιώνας π.Χ.)
(Αρχαιολογικό Μουσείο Πειραιά)*

ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ:
ΑΡΓΥΡΩ ΚΙΣΣΑΝΑΚΗ

**Μία αδικαιολόγητη καθυστέρηση
που μας ντροπιάζει**

**ΝΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΗΣΕΙ
ΤΟ ΣΥΝΤΟΜΟΤΕΡΟ
ΤΟ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ**

ΘΑ εξακολουθούμε να επανερχόμαστε στο θέμα αυτό, που τείνει να υποβαθμίσει τουριστικά την πόλη μας, έως ότου το ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΠΕΙΡΑΙΑ που παραμένει - αδικαιολόγητα, κατά τη γνώμη μας - κλειστό εδώ και δύο χρόνια περίπου, ανοίξει επιτέλους τις πύλες του. Γιατί αυτή η καθυστέρηση προβληματίζει κάθε πολίτη του Πειραιά, που βλέπει τους κυβερνητικούς και λοιπούς αρμοδίους να αδιαφορούν για ένα τόσο ζωτικό για την πόλη θέμα. Αυτή η πινακίδα που έχει τοποθετηθεί στην πόρτα του Μουσείου για να μας υπενθυμίζει ότι είναι κλειστό μας ΝΤΡΟΠΙΑΖΕΙ!

- **ΝΑΙ**, κύριοι ΑΡΜΟΔΙΟΙ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ. Το γράψαμε και το επαναλαμβάνουμε: **ΕΙΝΑΙ ΝΤΡΟΠΗ!** Να παραμένει κλειστό - αδιάφορο για ποιούς λόγους -, απρόσιτο, όχι μόνο στους ξένους - τουρίστες, αλλά και τους ίδιους τους Πειραιώτες, ένα από τα σπουδαιότερα Μουσεία της χώρας, με πλούτο εκθεμάτων, μεταξύ των οποίων και τα χάλκινα αγάλματα - τα αριστουργήματα που αποκαλύφθηκαν στον Πειραιά τον Ιούλιο του 1959: Ο ΚΟΥΡΟΣ (ΑΠΟΛΛΩΝ), Η ΑΘΗΝΑ, Η ΑΡΤΕΜΙΣ και άλλα (ανάμεσά τους και το μοναδικό ΧΑΛΚΙΝΟ ΤΡΑΓΙΚΟ ΠΡΟΣΩΠΕΙΟ).

- Ο ΚΟΜΠΟΣ ΕΦΤΑΣΕ ΣΤΟ ΧΤΕΝΙ. Επιτέλους δώστε τη μόνη και ενδεδειγμένη λύση. Με την επαναλειτουργία του Μουσείου. Το ΤΑΧΥΤΕΡΟ ΔΥΝΑΤΟΝ. Ο ΠΕΙΡΑΙΑΣ ΔΕΝ ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΠΕΡΙΜΕΝΕΙ ΑΛΛΟ...

Γ.Χ-ς

Για την καλύτερη εξυπηρέτηση των Μελών του Συλλόγου μας ανοίξαμε τραπεζικό λογαριασμό στην Εθνική Τράπεζα με αριθμό 071/296045-13.

Τώρα πλέον η ετήσια συνδρομή εκ Δέκα (10) Ευρώ, ως και κάθε ενδεχόμενη έκτακτη εισφορά μπορεί να κατατίθεται στον προαναφερόμενο λογαριασμό.

Τον ίδιο τραπεζικό λογαριασμό μπορούν να χρησιμοποιούν και οι φίλοι του Συλλόγου μας, οι οποίοι επιθυμούν να υποστηρίξουν το έργο μας, όχι μόνον ηθικά αλλά και οικονομικά.

ΓΝΩΡΙΜΙΑ ΜΕ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ

1. Η αρχαία ελληνική χρονολογία

Τον ΓΙΩΡΓΟΥ ΣΤΑΪΝΧΑΟΥΕΡ

Αρχαιολόγον - τ. Εφόρον Αρχαιοτήτων

Η σειρά άρθρων του διακεκριμένου αρχαιολόγου κ. Γιώργου Σταϊνχάουερ, που εγκαινιάζουμε σήμερα από τις στήλες του "Πειραικού Ορόσημου" με τον γενικό τίτλο "Η γνωριμία του κόσμου των αρχαίων" αποσκοπεί στην ενημέρωση των αναγνωστών του περιοδικού για ορισμένες εκφάνσεις της ζωής του αρχαίου ελληνικού κόσμου, οι οποίες μας είναι άγνωστες ή ελάχιστα γνωστές. Τα υπόλοιπα αρχαιολογικά άρθρα που έχουν προγραμματιστεί για τη σειρά θα αναφέρονται στην αρχαία ελληνική επιγραφική, τη νομισματοκοπία των ελληνικών πόλεων, την αρχαία πολεοδομία και την αρχαία κατοικία, την ζωή στους αττικούς δήμους, την αγωγή των νέων (αθηναϊκό και σπαρτιατικό "μοντέλο"), τη λειτουργία της πόλης - κράτους (τον δημόσιο βίο της) και τον πόλεμο στην αρχαία Ελλάδα.

Ζούμε στον ίδιο τόπο, κάτω από τον ίδιο ουρανό, αντικρίζουμε την ίδια θάλασσα, μιλάμε την ίδια γλώσσα, έτσι που η συγγένεια να είναι κάτι το αυτονόητο. Μήπως όμως το αυτονόητο είναι ακριβώς αυτό που αποκλείει την πραγματική κατανόηση, όπως ο κορεσμός αποκλείει την προσπάθεια, η ικανοποίηση την αναζήτηση; Η δημιουργία είναι ως γνωστό παιδί της ανάγκης, όπως ο έρωτας του χωρισμού. Και αυτά που μας χωρίζουν από την αρχαιότητα είναι ίσως πολύ περισσότερα από ό,τι φανταζόμαστε. Γιατί οι αιώνες δεν είναι μια αφηρημένη αστρονομική έννοια, π.χ. ένας αριθμός περιστροφών της γης γύρω από τον ήλιο. Ο χρόνος αλλάζει, ανε-

παίσθητα ή βίαια, πράγματα και ανθρώπους, ακόμα και αν τίποτε άλλο δεν μεσολαβήσει. Αν το άτομο διατηρεί στη διάρκεια της ζωής του, τη συνείδηση της ταυτότητάς του, το ίδιο δεν συμβαίνει με την ιστορία. Το θυμίζει η αμηχανία ή - ακόμη χειρότερα - η αδιαφορία μπροστά στο άγαλμα ενός κούρου, η αδυναμία να ακολουθήσουμε τον αρχαίο μετρικό λόγο, όπως και να καταλάβουμε ένα αρχαίο θεό, σαν κάτι περισσότερο από μια μυθολογική φιγούρα,

Η σειρά των άρθρων του ΠΕΙΡΑΪΚΟΥ ΟΡΟΣΗΜΟΥ που εγκαινιάζουμε σήμερα φιλοδοξεί -στο βαθμό που επιτρέπει ο χώρος του περιοδικού- να εξοικειώσει τους φίλους του Αρχαιολογικού Μουσείου του Πειραιά ακριβώς με τα εργαλεία εκείνα και τις μεθόδους - που διαθέτουν σήμερα οί αρχαιολογικές επιστήμες- για την ανάπλαση του αρχαίου περιβάλλοντος και τη γεφύρωση των αποστάσεων που μας χωρίζουν από εκείνο τον κόσμο, που τόσο θαυμάζουμε, τόσο συχνά επικαλούμεθα, αλλά και που τόσο βαθιά αγνοούμε.

Δεν θα αναφερθώ εδώ στην αρχαία φιλολογική παράδοση, ούτε θα μιλήσω για την απελπιστικά επείγουσα μαθητεία στη σχολή του λόγου, που, όσο υπήρχαν δάσκαλοι ήταν το κατεξοχήν έργο της. Τώρα που βγήκε πλέον στο φως των καναλιών η καλπάζουσα φτώχεια της σύγχρονης μας επίσημης έκφρασης, και που στον βωμό του νεωτερικού ενθουσιασμού για την "αμεσότητα" και την "ειλικρίνεια" της έκφρασης θυσιάστηκαν τα μεγάλα και απλά μαθήματα της λογι-

κής και καλλιέργειας της παλαιάς ρητορικής, όπως στην ευκολία και τη "φυσικότητα" θυσιάστηκε το μέτρο και μαζί η βαρύτητα και η χάρη του λόγου της αττικής τραγωδίας, μιας τραγωδίας που τείνει να εξελιχθεί σε εξαιρετικά λαοφιλές θέαμα, είναι φοβούμαι πλέον αργά να αναζητήσουμε στη φιλολογική παράδοση τη σάνίδα σωτηρίας για τον σύγχρονο πολιτισμό, το ίδιο δε ισχύει και για την ίσως ακόμη ζωογόνο πηγή της αρχαίας τέχνης.

Ο σκοπός μου είναι πολύ πιο περιορισμένος. Θα προσπαθήσω, περισσότερο ως ιστορικός παρά ως αρχαιολόγος, να αναφερθώ στις παραμελημένες εκείνες, ονομαζόμενες βοηθητικές ιστορικές επιστήμες, που αποτελούν τα σκαλοπάτια για αυτή τη θαυμάσια πύλη του αρχαίου μας πολιτισμού, όπως είναι η αρχαία μέτρηση του χρόνου, η μετρολογία, η επιγραφική και η νομισματολογία. Οι πληροφορίες που δίνουν αυτές οι επιστήμες δεν φωτίζουν απλώς κάποιες πτυχές της καθημερινότητας, όπως ποιά ήταν τα μέτρα και τα σταθμά και ποιά η αντιστοιχία τους με τα σημερινά, από πού τα πήραν κλπ. Σε ένα άλλο επίπεδο αυτές μας εξοικειώνουν με την άγνωστη, πιο ανθρώπινη όψη, ενός πολιτισμού για τον οποίο ίσως γνωρίζουμε πολύ λιγότερα από ό,τι πιστεύουμε.

Μπορεί να θεωρηθεί ταυτολογία αλλά δεν είναι καθόλου αυτονόητο, ότι η ιστορία διαδραματίζεται στον χώρο και τον χρόνο. Και με τούτο εννοούμε όχι απλώς τις γεωγραφικές συντεταγμένες ή τον αστρονομικό καθορισμό της ιστορικής στιγμής -

Εικόνα 1

πράγματα που ενδιαφέρουν περισσότερο εμάς από ό,τι ενδιαφεραν εκείνους - αλλά την αίσθηση του συγκεκριμένου χώρου και του βιωμένου χρόνου, όπως τον αντιλαμβάνονταν και τον βίωναν οι ιστορικοί πρωταγωνιστές της. Σε ποιο βαθμό, για παράδειγμα, το τοπίο της αρχαίας Ελλάδας έμοιαζε με το σημερινό ή τι το κοινό είχε η αρχαία με μια αντίστοιχη σημερινή πόλη, τι ενδιέφερε στο αρχαίο σπίτι, από την άλλη πλευρά τι ήταν ο χρόνος και πώς μετριώταν.

Το τοπίο - φυσικό και ανθρώπινο - έχει υποστεί μεγάλες αλλαγές από την Αρχαιότητα, τις περισσότερες ίσως στις μέρες μας. Οχι τόσο ως προς το κλίμα, το δείχνει η χλωρίδα, που δεν γνώριζε ακόμη όλη αυτή την ποικιλία των δέντρων και των φρούτων που έκτοτε μας έφεραν η Ασία, η Αφρική και τελευταία η Αμερική. Ένα άγνωστο σε μας χρώμα πρέπει να έδιναν οι λιμνοθάλασσες και τα τενάγη, που στις παραλίες της Πελοποννήσου και της Αττικής ή στις κλειστές πόλκες της Αρκαδίας και της Βοιωτίας χρησίμευαν ως καταφύγιο για ένα πλούσιο σε

αριθμό και ποικιλία κόσμο από ζώα και πουλιά. Οι δρόμοι, βραχώδη ή σκονισμένα μονοπάτια, ήταν λιγοστοί και δύσβατοι, ενώ αμέτρητες βάρκες και καΐκια πρέπει να διέσχιζαν τις θάλασσες εξυπηρετώντας τις μετακινήσεις και το εμπόριο. Δύσκολες ήταν αντίστοιχα οι μετακινήσεις, με τα πόδια ή τα ζώα, και ενδεχομένως επικίνδυνες, καθώς ο πολιτικός κατακερματισμός, σε υποχρέωνε, περνώντας από πόλη σε πόλη, να αλλάξεις κράτος, νόμους, νόμισμα, ημερολόγιο, θεούς, συχνά και διάλεκτο.

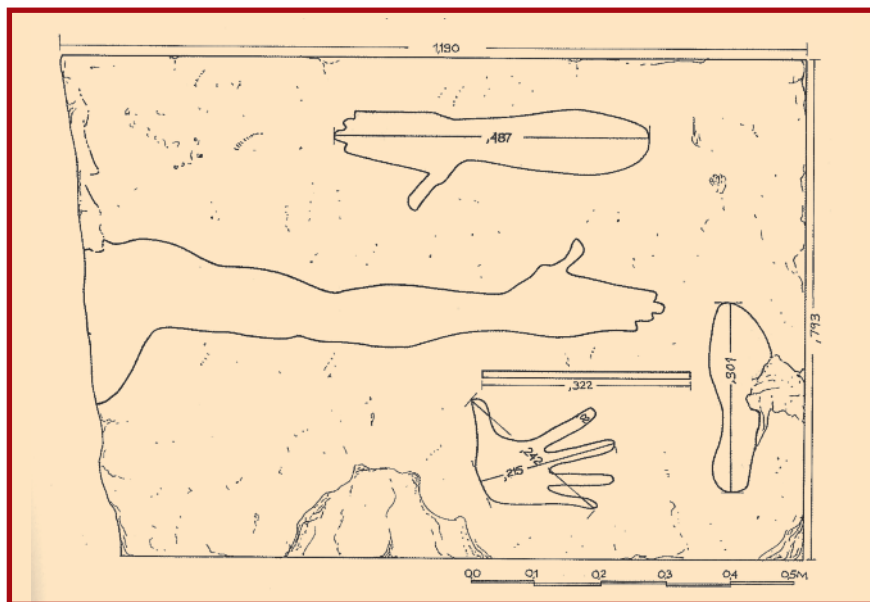
Χάρτες, οδοδείκτες, πυξίδες, ρολόγια ήταν άγνωστα. Προς τι εξάλλου; Οι αποστάσεις μετριώταν με βήματα, οι διαστάσεις με το πόδι, το δάκτυλο, τον πήχυ, ο χρόνος με την ανατολή και τη δύση του ήλιου, οι μήνες και οι ομώνυμες γιορτές, με τις εποχές και τις φάσεις του φεγγαριού. Σε μια καθημερινότητα όπου ο ήλιος προσδιορίζει τους ρυθμούς της πραγματικής ζωής σε ημερήσια όπως και σε ετήσια βάση, η μέρα είναι το διάστημα από την ανατολή έως τη δύση του ηλίου, και οι δώδεκα ώρες (όταν εισάγονται τον 4ο αι.π.Χ.)

Το Μετρολογικό ανάγλυφο (εικόνα 1) που αποτοιχίστηκε από ένα εξωκκλήσι της Σαλαμίνας (Αρχαιολογικό Μουσείο Πειραιά). Απεικονίζονται στο κοίλο ανάγλυφο μετρικές μονάδες (εικόνα 2): το μισό της οργυιάς, η οποία είναι όσο το άνοιγμα των δύο χεριών, ο πήχυς (0,487 μ.), η σπιθαμή (0,242 μ.) και το πόδι (πους). Στο ανάγλυφο συνυπάρχουν δύο μετρικά συστήματα. Το πρώτο που έχει ως βάση έναν κανόνα μήκους 0,322 μ., όσο δηλαδή το μήκος του αρχαϊκού ή κλασσικού ποδιού, χρησίμευσε για τον υπολογισμό του πήχυ, της σπιθαμής και της οργυιάς. Το δεύτερο, που εικονίζεται ως πέλμα, έχει το μήκος του ελληνιστικού ποδιού των 0.301 μ.

έχουν αντίστοιχα μια ελαστική διάρκεια από 45' το χειμώνα έως 75 λεπτά το καλοκαίρι! Η εργασία σταματούσε έτσι την έβδομη ώρα που συνέπιπτε με τη μέση της ημέρας, ενώ η ένατη, μεταξύ 1.30' και 2.30' ήταν η ώρα του δείπνου. Και ο αγρότης, ο ναυτικός, ο στρατιωτικός καθόριζε το έτος και τις δραστηριότητές του (θερισμό, τρύγο), τη μετακίνηση των κοπαδιών στα χειμαδιά και τις στρατιωτικές επιχειρήσεις, όπως πάντα, ανάλογα με τις μεταναστεύσεις των πουλιών και την εμφάνιση των αστερισμών, την ανατολή και τη δύση των Πλειάδων (Ησίοδος, *Εργα και ημέραι* 283) ή του Αρκτούρου (Σοφ. *Οιδ. Τυρ.* 1137) τέλος από την ανάπτυξη των σιτηρών.

Αυτό δεν σημαίνει ότι το ημερολόγιο ήταν άγνωστο. Το αντίθετο μάλιστα. Οχι μόνο κάθε πόλη είχε το δικό της -απαραίτητο για τη σωστή τήρηση των εορτών προς τιμήν των θεών- αλλά συχνά υπήρχαν δύο και τρία συγχρόνως. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι εν προκειμένω η Αθήνα, όπου η εισαγωγή τον

5ο αι. του βαβυλωνιακού ηλιακού έτους με τις 12 αντίστοιχες των αστερισμών του ζωδιακού κύκλου υποδιαίρεσεις των 30 ημερών, δεν οδήγησε στην κατάργηση του σεληνιακού έτους. Ενδεικτικό της σημασίας του παλαιότερου ημερολογίου είναι ότι ο αρχαίος σεληνιακός μήνας (μην=σελήνη) εξακολούθησε και στη συνέχεια να λειτουργεί ως η βασική υποδιαίρεση του έτους, ότι οι 12 σεληνιακοί μήνες επέβαλαν τον αριθμό και το όνομά τους (που αναφέρεται την πιο μεγάλη γιορτή του μήνα) στο ηλιακό ημερολόγιο, και ότι αντί για την πρώτη του έτους (τη μεγάλη γιορτή των Βαβυλωνίων) οι Έλληνες γιορτάζουν την πρώτη μέρα της νέας σελήνης (τη *νουμηνία*). Κάθε μήνας αρχίζει το βράδυ με την εμφάνισή της (όπως και το έτος αντίστοιχα με την εμφάνιση της νέας σελήνης μετά το θερινό ηλιοστάσιο) και διαρκεί όσο και αυτή. Οι ημερομηνίες ακολουθούν κι αυτές τις φάσεις της σελήνης: μετά τη νουμηνία και τη δεύτερη του μηνός (*ένη και νέα*) οι επόμενες 10 μέρες αριθμούνται ως ημέρες της αύξησης της σελήνης ως *δευτέρα, τρίτη* κλπ του *τάδε μηνός ισταμένου*, οι 10 τελευταίες αφαιρετικά από την ημέρα της μείωσής της (*δευτέρα, τρίτη κλπ του δείνα μηνός φθίνοντος*). Το σπουδαιότερο (και πιο σοβαρό ως προς τις συνέπειές του) είναι το γεγονός της εξάρτησης από το σεληνιακό έτος του πολύ σημαντικού θρησκευτικού εορτολογίου, που έχει ως αποτέλεσμα (λόγω της κατά 11 μέρες μικρότερης διάρκειάς του) οι ημέρες των θεών (πχ. η 7η του Απόλλωνος, η 12η του Διονύσου, η 28η της Αθηνάς κλπ) να απομακρύνονται χρονικά τόσο από τις πραγματικές ημερομηνίες, ώστε οι κυρίως αγροτικές γιορτές τους να μην έχουν πλέον καμιά σχέση με το αγροτικό ημερολόγιο, γεγονός που καθιστούσε υ-

Εικόνα 2

ποχρεωτικές συνεχείς διορθώσεις με την προσθήκη (στην Αθήνα από τον επώνυμο άρχοντα) εμβόλιμων ημερών και μηνών. Αλλά οι Αθηναίοι είχαν, όπως είπαμε, και τρίτο ημερολόγιο. Είναι αυτό των επισήμων εγγράφων της πολιτείας (το συναντούμε στα προοίμια των ψηφισμάτων) η οποία λειτουργούσε με βάση ένα τελείως διαφορετικό, πολιτικό, έτος. Η πρώτη του έτους είναι η ημέρα ανάληψης των καθηκόντων των αρχόντων και το έτος ήταν μοιρασμένο σε δέκα πρυτανείες, που αντιστοιχούσαν στην εκ περιτροπής -με μια σειρά που οριζόταν με κλήρο-διακυβέρνηση της χώρας από τη βουλευτική εκπροσώπηση των δέκα φυλών.

Στην ίδια κατεύθυνση δείχνει η αδυναμία αντίληψης του χρόνου ως συνέχειας, με την αναγνώριση μιας συμβατικής ενιαίας αφετηρίας της χρονολόγησης: Το παρελθόν μετριέται με γενιές, ο δε ιστορικός (πριν από τη δημιουργία από τον Ερατοσθένη τον 3ο αι.π.Χ του πίνακα χρονολόγησης των Ολυμπιάδων) προσπαθεί να συσχετίσει τα γεγονότα κάποιας ιδιαίτερης σημασίας, όπως ο Θουκυδίδης την έναρξη του Πελοποννησιακού πολέμου, με μια σειρά γνω-

στών καταλόγων (των Σπαρτιατών Εφόρων, των ιερειών του Άργους κλπ). Για τη χρονολόγηση εν τούτοις των επισήμων αρχείων των πόλεων, και ιδιαίτερα των Αθηνών δεν έχουμε άλλη βοήθεια εκτός από τον κατάλογο των ετησίων επωνύμων αρχόντων που ευτυχώς έσωσε η χρονογραφικά οργανωμένη Ιστορική Βιβλιοθήκη του Διόδωρου του Σικελιώτη.

Ο συγκεκριμένος, ατομικός θα λέγαμε, χαρακτήρας που είχε ο χρόνος, όπως και ο θεός, για τους αρχαίους Έλληνες και η απόσταση που τη χωρίζει -καθιστώντας την σχεδόν απρόσιτη- από τη σύγχρονή μας ολοκληρωτική και αφαιρετική αντίληψη έγινε σαφής πιστεύω από τα προηγούμενα. Όπως οι διαφορές στα ημερολόγια, στα μέτρα και τα σταθμά, και τον τύπο των νομισμάτων είναι κι αυτή άρρηκτα συνυφασμένη με την έννοια της αυτονομίας της ελληνικής πόλης, που αποτελεί την πεμπτούσια του ελληνικού πολιτισμού. Την κατανόηση στις διαφορές εκδηλώσεις αυτής της βασικής αλήθειας, χωρίς την οποία είναι αδύνατη η προσέγγιση του ελληνικού πολιτισμού έχει σκοπό να εξυπηρετήσει η σειρά των άρθρων που θα ακολουθήσουν σε αυτή τη στήλη.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΣΤΑΪΝΧΑΟΥΡ

ΜΑΡΜΑΡΙΝΕΣ ΑΝΑΜΝΗΣΤΙΚΕΣ ΕΠΙΓΡΑΦΕΣ

ΣΤΟ ΝΕΟΤΕΡΟ ΠΕΙΡΑΙΑ

Η επιγραφική τέχνη - με την έννοια της χάραξης γραφής πάνω σε πέτρα ή μάρμαρο - αν και γνώρισε μεγάλη άνθηση στην αρχαιότητα έχει περιοριστεί στην εποχή μας για κατανοητούς λόγους: η τυπογραφία και τα σύγχρονα πληροφοριακά μέσα άφησαν λίγα περιθώρια να εκφραζόμαστε μέσω της σφυρηλάτησης στο σκληρό υλικό της πέτρας. Για λόγους κυρίως προσδιοριστικούς, αισθητικούς και αναμνηστικούς χρησιμοποιούμε πλέον επιγραφές πάνω στους θεμέλιους λίθους, στις εισόδους και τις προσόψεις κτηρίων, ναών, ιδρυμάτων, στις γωνίες των οδών, στα βάθρα μνημείων, στις πλατείες, στα σιντριβάνια, στους τάφους.

Στον Πειραιά, θα βρούμε σήμερα σε κάποια μέρη του επιγραφές σε λευκό μάρμαρο, σε σκούρες αποχρώσεις του λίθου και αρκετές σε μεταλλικές πλάκες. Ενδεικτικά αναφέρουμε τα νοσοκομεία Τζάνειο και Μεταξά, τον Πειραιϊκό Σύμβουλο, το Δημοτικό Θέατρο, την Ιωνίδειο, το ΝΑΤ, το Χατζηκυριάκειο Ίδρυμα, τους ναούς και τα παρεκκλήσια, το Δημαρχείο, τα αστυνομικά τμήματα, άλλα μέγαρα, πολυκατοικίες και υπαίθριους χώρους. Με τις επιγραφές της πόλης δεν έχει ασχοληθεί κανένας ερευνητής παρ' ότι η μελέτη τους θα μπορούσε να σώσει πολλές πληροφορίες και να τεκμηριώσει χρονολογίες διαφόρων γεγονότων, ονόματα ιδρυτών, δωρητών, χορηγών, ανακαινιστών (επιγραφές της Ιωνίδειου, βλέπουμε στην Ελλάδα των Ευεργετών, (Κων/νος Ιωνίδης), κείμενα Γ. Χατζημανωλάκη, έκδοση της Ημερησίας, 2004).

Ένας ικανός αριθμός τους φθείρεται με το χρόνο, κομματιάζεται βίαια, λερώνεται από μπογιές, πετιέται, απομακρύνεται ή χάνεται σε αποθήκες του Δήμου ώστε μια έγκαιρη καταγραφή τους θα βοηθούσε έστω στην ιστορική τους παρουσία στο συγκεκριμένο σημείο της αρχικής τοποθέτησής τους. Όλες είναι γραμμένες με κεφαλαία.

- Μέγαρο Παλαιού Ταχυδρο-

μείου, Φίλωνος 29. Η πρόσφατη ανακαίνισή του ανέδειξε την ομορφιά του κτηρίου. Στο αίθριο γίνονται σημαντικές εκδηλώσεις και στις αίθουσες διάφορες εκθέσεις. Ως Ταχυδρομείο λειτούργησε από το 1901 έως το 1973. Μαρμάρινη επιγραφή πάνω από την κεντρική είσοδο: "Ταχυδρομείον / Ανεγερθέν δαπάναις Δήμου Πειραιώς / Δημαρχούντος Τρυφ. Μουτζοπούλου / εν έτει 1900". Επί της Καραολή - Δημητρίου, "Τηλεφωνείον - Τηλεγραφείον". Από πάνω η επιγραφή "Χορωδία Πειραιώς 1960" έχει βγει. Έχουν φύγει επίσης αυτές με τα φωτεινά

Γράφει Ο ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΡΑΣΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ

γράμματα "Ταχ. Ταμειυτήριον - Ενεχυροδανειστήριον". Δίπλα, στη Φίλωνος 31, βλέπουμε το μονώροφο οίκημα που στεγάζει το βιβλιοπωλείο Καλούδη (ιδρύθηκε στα 1929) και τον σκεπαστό χώρο του πρώην 2ου Πυροσβεστικού Σταθμού. Κάτω από το δεύτερο από τα αριστερά παράθυρο βρίσκεται η επιγραφή: "Ανηγέρθη / επί δημάρχου Πειραιώς / Δημοσθένους Ομηρίδου Σκυλίτση / εν έτει 1909".

- Στην Ακτή Κονδύλη 10 (πρώην Αγίου Διονυσίου) το ισόγειο κτίσμα κατεδαφίστηκε και στη θέση του υψώνεται άλλο πολυώροφο. Είχε διαμπερή στοά που έβγαине στην οδό Κάστορος. Η επιγραφή έλεγε: "Στοά Κουρβετάρη". Η παραπλήσια Εθνική Τράπεζα λεγόταν "Υποκατάστημα Ζέας", απομεινάρη της σύγχυσης του λιμένα Αλών με τη Ζέα (Πασαλιμάνι). Τώρα αναφέρεται σωστά ως "Κατάστημα Ακτής Κονδύλη".

- Κατεδαφισμένο από το 1998 κτήριο της Ακτής Ποσειδώνος, το παλιό ξενοδοχείο Ανατολή που μαζί με το γωνιακό ξενοδοχείο Κοντινεντάλ έχει περιφραχθεί επειδή αποκαλύφθηκε η θεμελίωση της Μακράς Στοάς. Ανήκε στο Νικήτα Τζάνη (1801-1864): "Κτήματα δημοσίας Χρήσεως. 3. Διώροφος οικία παρά

τη πλατεία Απόλλωνος (Καραϊσκάκη) μετά δύο συνεχόμενων εργασιών κληροδοτήματος του αειμνήστου Ζάνη δια την συντήρησιν του Νοσοκομείου". (Π. Καμπούρογλου, *Ιστορία του Πειραιώς*, 1883, σελ. 37). Η επιγραφή, κάτω από το μπαλκόνι, δεν γνωρίζω τι απέγινε: "Τον οίκον τόνδε τα τε παρακείμενα εργαστήρια / εδωρίσατο τω των Πειραιέων νοσοκομείω ο εκ Κυθήρων / αείμνηστος Νικήτας Τζάνης ο μέγας του Δήμου τούτου ευεργέτης / ΑΩΞΔ" (1864). Στη συνέχεια, στην πολυκατοικία της Ακτής Ποσειδώνος 24, υπάρχει η επιγραφή "Ιδιοκτησία Ριζαρείου Εκκλησιαστικής Σχολής. Αρχιτέκτων Αρθ. Σκέπερς". Στη Νικήτα 10, έχουμε πάλι: "Στοά Ριζαρείου Σχολής".

- Μία από τις πολλές επιγραφές στους τοίχους της Ιωνίδειου, Σχολής, επί της πλατείας Κοραή. Η πρώτη από τις τρεις αναφέρει: "Επί υπουργού Παιδείας Γρηγορίου Κασιμάτη και / διευθυντού Χρήστου Κεφάλα το Α! Πρότυπον / Γυμνάσιον Ιωνίδειος Πρότυπος Σχολή μετωνόμασται / τρίτω και εξηκοστή και ενεακοσιοστή και χιλιοστή έτει..."

- Θεμιστόκλειο Γυμναστήριο, στο πέμπτο Διαμέρισμα. Στην είσοδο από την οδό Υπαπαντής επιγραφή με οξύκορφους χαρακτήρες σε τρεις γραμμές: "Δημοτικόν Γυμναστήριον Πειραιώς / Κατεσκευάσθη / επί Δημάρχου Μ. Μανούσκου / εν έτει 1939".

- Στους κήπους της Τερψιθέας, (παλιά γνωστή ως πλατεία Βαρβάκη, Πάνθεον, Δενδροφυτεία), υπάρχει το βάθρο που στέκεται ο ανδριάντας του Παναγιώτη Βλαχάκου από το 1997. Στην αρχική του χρήση, έγραφε στο γέισο τη λέξη "ΑΠΟΜΩΝ" και στην εμπρός πλευρά του, τώρα καλυμμένη από την καινούργια επιγραφή: "Κήπος Τερψιθέας / κατασκευασθείς / επί / Δημάρχου Πειραιώς / Θ. Γ. Ρετσίνα / 1894".

- Πλατεία Δηλιγιάννη, στην Γρηγόρη Λαμπράκη, γωνία με την οδό Γορτυνίας. Χαμηλά, ανάμεσα στις διακοσμητικές πέτρες, επιγραφή που δύσκολα ξεχωρίζει, θυμίζει

μία φάση της διαμόρφωσης του χώρου: "Ανακαινισθέν / επί / Δημαρχίας / Γ. Χαραλαμποπούλου / 1946-1950".

- Μικρή τριγωνική πλατεία με πεύκα και θάμνους στη Σαχτούρη - Κουντουριώτου και Λέκκα. Με όψη προς τη Λέκκα 3, διακρίνεται από το μάτι του έμπειρου παρατηρητή η επιγραφή: "Κατεσκευάσθη / εν έτει 1939 / επί δημαρχίας / Μ. Μαρούσκου".

- Από τον ίδιο δήμαρχο ορθώθηκε και το γνωστό μας Ρολόι στο Πασαλιμάνι. Η θέση είχε ονομαστεί "Αβγό" από το σχήμα της πλατείας τριγύρω του. "Κατεσκευάσθη / εν έτει 1940 / επί δημαρχίας / Μ. Μαρούσκου" λέει ακόμα η επιγραφή με τα ανάγλυφα γράμματα.

- Κυριακούλη Μαυρομιχάλη 23 - 27. Δύο παλιά, ανακαινισμένα σχολεία με αυλές και κάγκελα. Ανάμεσά τους, υπήρχε πίσω από ένα μαντρότοιχο μία κατασκευή από λαμαρίνες και ξύλινη πόρτα με την επιγραφή: "Πειραιϊκός Σύνδεσμος / Σχολή Μηχανικών / Εκπαιδευτικόν Μηχανουργείον". Το πρώτο, φιλοξενεί το "Σωματείον Ναυτικών Γονέων Παιδιών με ειδικές ανάγκες η Αργώ". Η μαρμάρινη επιγραφή μας πληροφορεί ότι: "Ωκοδόμηται / δαπάναις Δήμου Πειραιώς εν έτει 1898 / επί δημάρχου / Τρυφ. Μουτζοπούλου". Στο διπλανό, η επιγραφή τονίζει: "Νηπιαγωγείον - Δημοτικόν / Ανεγερθέν δαπάνη / του κληροδοτήματος / Βασιλείου Μελά / 1905". Στην απέναντι πλευρά του δρόμου, στη στάση "Παλαμηδίου", Μαυρομιχάλη 20, το ισόγειο κτίσμα έχει κι αυτό επιγραφή στην είσοδο: "Εθνικόν Σωματείον / "Παιδική Στέγη" / Παπαστράτειος Παιδική Στέγη / Πειραιώς". Παραπλευρώς, στο μακρόστενο άδειο οικόπεδο, είχε κτιστεί ένα από τα ελάχιστα δημοτικά αποχωρητήρια με είσοδο μία δραχμή... πολύ χρήσιμα για τους εργαζόμενους των παλαιότερων δεκαετιών που μετακινούνταν με τα πόδια από τα σπίτια στις δουλειές τους: "Κατασκευασθέν / επί δημαρχίας / Γ. Χαραλαμποπούλου / 1946-1950". Στη γωνία, στον αριθμό 26, διατηρείται το κτήριο που στην τράτα του λειτουργούσε ο θερινός κινηματογράφος ΚΡΟΝΙΟΝ. Η επιγραφή, στην είσοδο γράφει: "Στοά Γεωργίου 1954".

- Στην Ακτή Μιαούλη και Μπουμπουλίνας, η μαρμάρινη πινακίδα κάτω από το μπαλκόνι σώζει το ό-

Η αναμνηστική πλάκα με την επιγραφή "Ανηγέρθη δαπάνη της φιλογενούς οικογενείας των Ιωνιδών" είχε τοποθετηθεί στην κεντρική πύλη του παλαιού κτηρίου του Ελληνικού Σχολείου, στην Πλατεία Κοραή. Είχε παραλειφθεί κατά την ανέγερση του σημερινού κτηρίου. Μετά τη μετονομασία του Α' Προτύπου Γυμνασίου σε "Ιωνίδειο Σχολή" τοποθετήθηκε τελικά στον χώρο, αμέσως μετά την είσοδό του.

νομα του πρώτου ιδιοκτήτη του οικήματος που αργότερα στέγασε το ξενοδοχείο Πειραιεύς: "Νικόλαος Μελετόπουλος / ΑΩΟΒ", (1872).

- Στο Χατζηκυριάκειο, η μικρή "πλατεία Σειρήνας / κατασκευάστηκε επί δημαρχίας / Γιάννη Παπασπύρου / 1982-1986". Τον ίδιο δήμαρχο συναντάμε σε άλλες πλατείες και παιδικές χαρές στον Πειραιά, όπως στην οδό Έλλης 47-51: "Η δημιουργία του χώρου / αυτού - παιδικής χαράς / και πρασίνου έγινε / επί δημαρχίας / Γιάννη Παπασπύρου / το έτος 1985". Την ίδια χρονιά έγινε και η πλατεία Νίκης (Ακτή Θεμιστοκλέους, στο Αντικαρκινικό) με την ένδειξη "Δ.Π. 1985". Μια μεταλλική πινακίδα, κολλημένη στα κάγκελα της περίφραξης παράλληλα με την Πειραιϊκή Ακτή βρίσκεται στη στάση "Καλαμπάκα" γραμμένη με κεφαλαία από λευκή μπογιά: "Ανάδειξη Μακρών Τειχών / Ανάπλαση Πειραιϊκής / Ακτής επί Δημαρχίας / Ι. Παπασπύρου 1983-86".

- Οδός Παλαιολόγου και Κολοκοτρώνη, στο κτήριο που στεγάζει την Επιθεώρηση Εμπορικών Πλοίων του ΥΕΝ έχουμε εντοιχισμένη την επιγραφή: "Το μέγαρο αυτό, συνιδιοκτησίας Δήμου Λεωνιδίου / και κληροδοτήματος Μαρίας Μόττη / ανηγέρθη επί δημάρχου Λεωνιδίου / Στυλιανού Μερικάκη / το έτος 1972". Μια επιγραφή δηλαδή που δεν αναφέρεται σε Πειραιώτη αλλά σε δήμαρχο άλλης πόλης!

- Πλατεία Καλαβρύτων ή Πηγάδας (πρώην Δεξαμενής, Υδροστασίου). Η σπαρμένη επιγραφή με σιντριβάνι δίνει μια ακόμα ονομασία στον χώρο. "Δήμος Πειραιά / Πλατεία Κατίνας Παξινού / Διαμορφώθηκε και εγκαινιάστηκε το 1988 / επί δημαρχίας Ανδρέα Ανδριανόπου-

λου". Τα εγκαίνια της έγιναν στις 25-10-1988 αφού είχαν στήσει εκεί και την προτομή της ηθοποιού, φερμένη από την πλατεία του Δημοτικού θεάτρου. Σύντομα την επέστρεψαν στην αρχική θέση της...

- Παλαιά οικία Ρασογιάννη, Ηρώων Πολυτεχνείου 91 και Κανθάρου. "Το κτήριο της Δημοτικής / Πινακοθήκης Πειραιά / αγοράστηκε επί δημαρχίας / κ. Στυλιανού Λογοθέτη και / ανακαινίστηκε επί δημαρχίας κ. Χρήστου Αγραπίδη". Είχε εγκαινιαστεί στις 27-3-2002 αλλά εγκαταλείφθηκε σύντομα λόγω στατικών προβλημάτων. Η επιγραφή θα φύγει κι αυτή πολύ γρήγορα.

- Η παλαιότερη ίσως επιγραφή στον Πειραιά, είναι εκείνη, στην είσοδο των λεγόμενων αποθηκών του Κλεάνθους, στην οδό Ευπλοίας: "Αεργίη όνειδος", δηλαδή το να μη δουλεύει κανείς είναι ντροπή...

- Εντοιχισμένη επιγραφή στην Υδρογραφική Υπηρεσία - Γραφείο Πωλήσεων Χαρτών και Ναυτιλιακών Εκδόσεων, δίπλα στο Ναυτικό Νοσοκομείο Πειραιά: "Στηλιανοπούλειον / Δαπάναις Τ.Ε.Σ. 1956". Παλιά ήταν εκεί η διώροφη οικία του Ν. Σούκα που κατεδαφίστηκε το 1954.

- Ηρώων Πολυτεχνείου 10. Ανάμεσα στα καταστήματα, ανοίγεται η στοά που στο βάθος της είναι η κυρία είσοδος της πολυώροφης οικοδομής. Επιγραφή στην πρόσοψη: "Π.Σ.Α.Α." Μέσα στο κτήριο: "Ιδιόκτητον μέγαρον Πανελληνίου Συνδέσμου Αξιωματικών Ασυρμάτου. Ηγοράσθη το οικόπεδον το έτος 1951, εθεμελιώθη το έτος 1952 και απεπερατώθη η τριώροφος οικοδομή το έτος 1955 επί προεδρίας Ηλία Δημ. Κροκιδά".

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΡΑΣΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ

ΜΕΤΑ ΑΠΟ ΠΟΛΛΕΣ ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΕΣ ΤΟ ΝΕΟ ΜΟΥΣΕΙΟ Τ

Προβλέπεται η αποπεράτωση

Στο Μουσείο τα πάνω υπόγεια έχουν φυσικό φωτισμό

Ποιος θα το φανταζόταν ότι, τελικά, όχι μόνο θα άρχιζε το έργο του Νέου Μουσείου Ακρόπολης, αλλά ότι θα προχωρούσε με τέτοια ταχύτητα; Το έργο, έπειτα από πολλές ταλαιπωρίες, αρχιτεκτονικές γκρίνιες, ακυρώσεις διαγωνισμών, ενστάσεις, μηνύσεις και φυσικά μεγάλες καθυστερήσεις, άρχισε να υψώνεται στη συμβολή των οδών Μακρυγιάννη και Διονυσίου Αεροπαγίτου.

Ξαφνιάζεσαι ευχάριστα όταν το βλέπεις να ξεπροβάλλει στην αυλή του κτηρίου Βάιλερ. Τα καλουπωμένα του μέρη αποκαλύπτονται σε κάθε περαστικό, και σε κάθε καχύποπτο. Η κατασκευή όμως του πρώτου ορόφου του Νέου Μουσείου Ακρόπολης (προηγήθηκαν τα τέσσερα υπό-

γεια) είναι γεγονός. Ένα από τα πιο ταλαιπωρημένα και κυνηγημένα σχέδια του υπουργείου Πολιτισμού επιτέλους προχωρεί.

Μέχρι 10 Ρίχτερ

Η πιο χρονοβόρα διαδικασία κατά τη θεμελίωση ήταν να τοποθετηθούν τα εφένδρανα, που ήρθαν από τη Γερμανία. Αυτά όμως θωράκισαν το μουσείο για κάθε ενδεχόμενο σεισμού, ακόμα και εντάσεως 10 Ρίχτερ. Ο αρχιτέκτονας Μιχάλης Φωτιάδης - συνεργάτης του Μπερνάρ Τσουμί, που σχεδίασε το μουσείο - χαρακτηρίζει τερατώδες το νούμερο, υποστηρίζει όμως ότι με αυτόν τον τρόπο θα επιτραπεί η ολίσθηση της ανωδομής του κτηρίου, σε περίπτωση σεισμού. "Κάθε κυ-

λινδρική κολώνα, από τις 94, έχει δικό της μεταλλικό εφένδρανο, διότι κάθε μία έχει διαφορετική στατική συμπεριφορά". Ο έλεγχός τους γίνεται από υψηλής τεχνολογίας εργαστήριο στο Σαν Ντιέγκο της Καλιφόρνιας.

Η ταχεία αποπεράτωση του έργου είναι ο νέος στόχος. Είναι αλήθεια ότι χάθηκε πολύτιμος χρόνος. Η προηγούμενη ανάδοχος εταιρεία (ΑΛΤΕ), που κέρδισε το έργο με μειοδοτικό διαγωνισμό στις 12 Αυγούστου του 2003, υπέγραψε με τον Οργανισμό Ανέγερσης Νέου Μουσείου Ακρόπολης (ΟΑΝΜΑ) καθυστερημένα, στις 5 Νοεμβρίου του 2004, και επτά μήνες αργότερα, αφού είχε κατασκευάσει τα τέσσερα υπόγεια (εκεί περιλαμβάνονται βοηθητικά γραφεία, εργαστήρια για τους αρχαιολόγους

* Αναδημοσίευση από την εφημερίδα "ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ" - Ρεπορτάζ: Γιώτα Συκκά

ΗΣ ΑΚΡΟΠΟΛΗΣ ΠΡΟΧΩΡΕΙ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗ

ή του ως το τέλος του 2006*

και συντηρητές, αποθήκες, μηχανολογικές εγκαταστάσεις κ.ά.), ζήτησε για οικονομικούς λόγους εκχώρηση σε ισάξια εταιρεία. Την κατασκευή συνεχίζει πλέον η "ΑΚΤΩΡ".

Τώρα, με διοικητική απόφαση, οι εργαζόμενοι δουλεύουν νυχτερινές υπερωρίες οι οποίες συμπεριλαμβάνουν Σαββατοκύριακα.

Σύντομα θα έχουν ολοκληρωθεί οι οικοδομικές εργασίες, και στο τέλος του 2006 θα είναι έτοιμο.

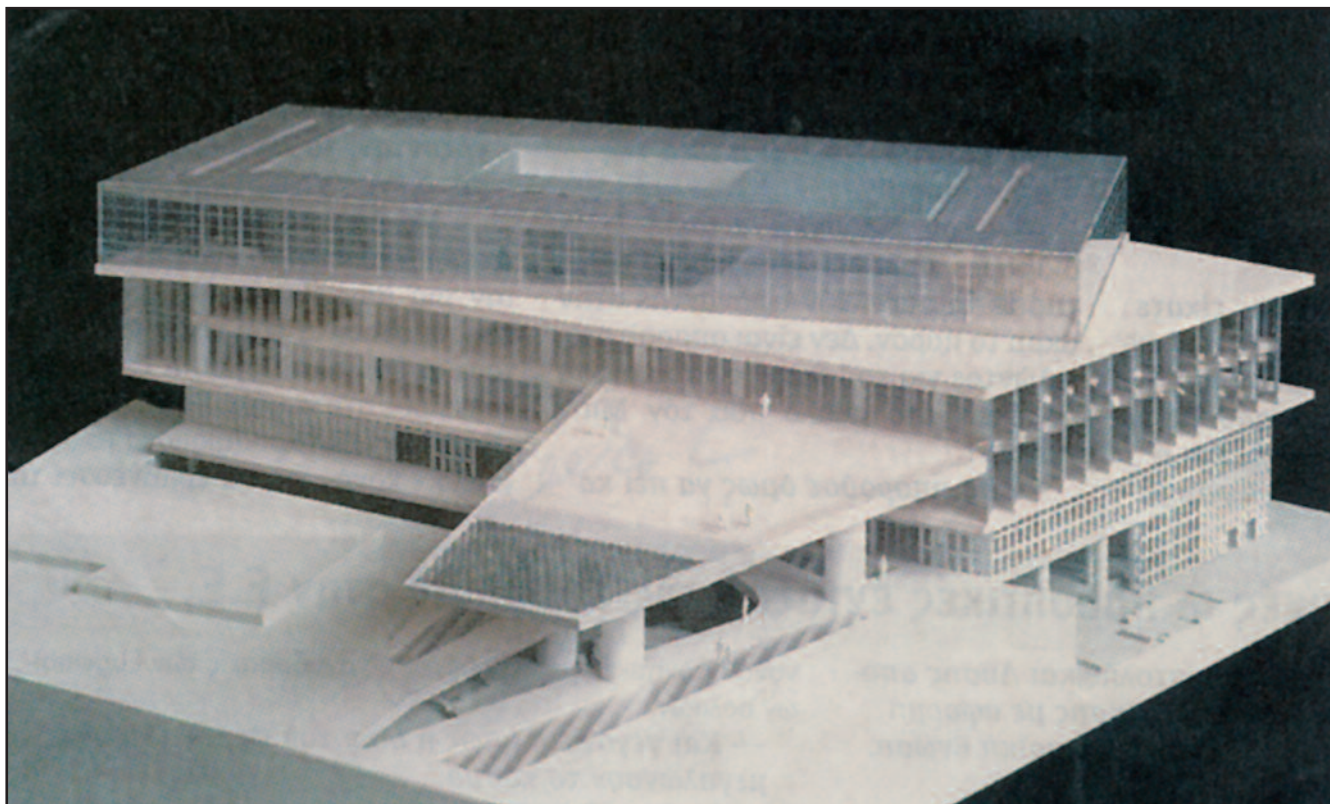
Το 85% είναι από γυαλί

"Οι επιφάνειες γυαλιού αποτελούν περίπου το 85%", τονίζει ο Μ. Φωτιάδης, δίνοντάς μας μια προαπεικόνιση του αρχιτεκτονήματος που θα βλέπουμε σε λίγους μήνες στην περιοχή. Το κέ-

λυφος του μουσείου θα είναι φτιαγμένο από μεγάλα υαλοπετάσματα, εμφανές μπετόν και ανοξείδωτο χάλυβα. "Η ριψοκίνδυνη και ενεργοβόρος ιδέα να εκτεθεί το κτήριο στο αττικό φως ερευνήθηκε σχολαστικά προτού καταλήξουμε στην επιλογή των ενδεδειγμένων τύπων γυαλιού, σύμφωνα με τον προσανατολισμό κάθε πλευράς", εξηγεί ο αρχιτέκτων. "Η μελέτη εκπονήθηκε από ειδικευμένους συνεργάτες ως προς τον φυσικό και τεχνητό φωτισμό υποστήριξης. Με την ίδια προσοχή μελετήθηκε και η ενεργειακή κλιματιστική υποστήριξη του κτηρίου. Το φως ξεκινάει από το γυάλινο δώμα του αιθρίου (υπόμνηση του σηκού του Παρθενώνα), το οποίο σαν χοάνη το οδηγεί στο γυάλινο

δάπεδο της ράμπας, που είναι ταυτόχρονα οροφή του ανασκαφικού χώρου".

Περιμετρικά στο κτήριο ο επισκέπτης θα βλέπει ένα παγκάκι (βάθους 40 εκ.) στο οποίο θα μπορεί να κάθεται. Από τις περσίδες όμως που θα καλύπτουν την πρόσοψη του κτηρίου θα βγαίνει ψυχρός αέρας στο επίπεδο του δαπέδου. Ανεβαίνοντας, ο αέρας θα αναμειγνύεται και θα ανακυκλώνεται με τον ζεστό αέρα που θα υπάρχει ψηλότερα. Διπλά θα είναι και τα τζάμια στο μουσείο. Ο εξωτερικός υαλοπίνακας θα "κάθεται" στο δάπεδο και σε απόσταση 70 εκ. θα υπάρχει ένας δεύτερος υαλοπίνακας, ο οποίος θα συγκρατεί τον ζεστό αέρα και από εκεί ο αέρας θα διοχετεύεται

Το τελικό πρόπλασμα του νέου Μουσείου της Ακρόπολης

στα κενά της ψευδοροφής.

Μέσα από ανασκαφές

Η είσοδος γίνεται από τη Διονυσίου Αρεοπαγίτου. Κατεβαίνοντας μια σκάλα 24 μ. προς το επίπεδο της στάθμης του μουσείου (ήδη κατασκευάστηκε η μπετονένια υποδομή της), έχεις τη δυνατότητα είτε να πας από μια μεγάλη ράμπα προς τον ανασκαφικό χώρο είτε να μπεις κατευθείαν στο μουσείο χωρίς να κατέβεις τη ράμπα. Μπαίνοντας στο μουσείο, αριστερά και δεξιά βλέπεις ανασκαφικό χώρο, αυτόν των αλλεπάλληλων στρώσεων. Όμως και αφού επισκεφθείς όλο το μουσείο έχεις τη δυνατότητα καθόδου στον χώρο της ανασκαφής.

Πώς όμως είναι ο κυρίως χώρος: "Ένα τμήμα θα είναι υπαίθριο και ένα άλλο θα είναι κάτω από την πилοτή του κτηρίου. Όλη αυτή η κυκλοφορία θα γίνεται διαμέσου των δεδομένων της ανασκαφής. Κυκλοφορείς δηλαδή από περάσματα ανάμεσα στις ανασκαφές. Έχουμε ζητήσει να υπάρχουν και σημεία εικονικής πραγματικότητας ώστε να τονιστούν ενδιαφέροντα σημεία, όπως λ.χ. απεικονίσεις μιας αρχαίας διασταύρωσης. Ο μέσος επισκέπτης πρέπει να καταλάβει περί τίνος πρόκειται, αφού δεν θα δει σωζόμενα ολόκληρα κτίσματα. Γι' αυτό, τις βραδινές ώρες, θα υπάρχει ένας φωτισμός με τρεις διαφορετικές χρωματικές κλίμακες, ώστε να βοηθιέται το κοινό να αντιληφθεί αν τα κατάλοιπα είναι ελληνιστικά, ρωμαϊκά ή πρωτοβυζαντινά".

Στην ανωδομή, εξηγεί ο αρχιτέκτονας, "το κτήριο ακολουθεί περίγραμμα του οικοδομικού τετραγώνου με τα απαλλοτριωμένα κτήρια (ήδη κατεδαφίζονται), το «Μετρό» (και τη διαδρομή του) και τα διατηρητέα (το Βάιλερ, δύο πολυκατοικίες στη Διονυσίου Αρεοπαγίτου κ.ά.). Στον τρίτο όρο-

φο (4η στάθμη) στην Αίθουσα Στέψης του Παρθενώνα αλλάζουν κλίση οι άξονες των μεταλλικών κολωνών έτσι ώστε τα ανάγλυφα να δεχθούν το φως υπό την ίδια γωνία πρόσπτωσης, όπως ακριβώς φωτίζεται φυσικά η Ακρόπολη".

Μια άνετη και ευχάριστη περιήγηση

Το κτήριο έχει κεντρικά δύο παράλληλους κορμούς πυρήνων 5 x 50 μ. σε απόσταση 12 μ., που αποτελούνται από οκτώ ανελκυστήρες, 6 σκάλες πυρασφάλειας, μηχανολογικά περάσματα και W.C. για το κοινό. "Ο άξονας εισόδου του Μουσείου κατευθύνει στη μεγάλη ράμπα, με γυάλινο δάπεδο, που είναι ο χώρος έκθεσης για τα ευρήματα των Κλιτύων της Ακρόπολης. Ακολουθεί η αίθουσα των Αρχαϊκών, στη νότια πλευρά, με δευτερογενή φωτισμό από φεγγίτες οροφής. Για την άνοδο στην αίθουσα του Παρθενώνα υπάρχουν κεντρική σκάλα, κυλιόμενη σκάλα και ανελκυστήρες. Οι επισκέπτες βλέπουν τη ζωφόρο, τις μετόπες και τα αετώματα, ενώ ο κύκλος επιστροφής σταματάει στα μετα-παρθενώνια έργα, τις Κόρες του Ερεχθείου, και ακολουθούν οι ρωμαϊκές αρχαιότητες με κάθοδο και πάλι μέσω της ράμπας των Κλιτύων".

Εκτός από τις αίθουσες των εκθεμάτων, που υπολογίζονται στα 14.000 τ.μ., συμπεριλαμβάνονται και χώροι υποστήριξης στη συνολική επιφάνεια των 23.000 τ.μ. Στο ισόγειο, όπου μας ξεναγεί ο κ. Φωτιάδης, βρίσκονται το πωλητήριο, τα αναψυκτήρια, η αίθουσα διαλέξεων και η μεγάλη αίθουσα των περιοδικών εκθέσεων. Στο κοινό θα παρέχονται πολλές ανέσεις. Το κάτω αναψυκτήριο, για παράδειγμα, θα λειτουργεί και ως σημείο συνάντησης του κοινού, ενώ ένα δεύτερο αναψυκτήριο θα τον περιμένει στον ημιώροφο, δίπλα στο εστιατόριο, αν προτιμά τη θαυμα-

στή θέα στην Ακρόπολη.

Και τραπεζάκια έξω

"Το στέγαστρο της εισόδου ύψους 10 μ., θα λειτουργεί και σαν εξέδρα ώστε να τοποθετούνται υπαίθρια τραπεζάκια αλλά και σκιάδια που θα μετακινούνται εύκολα. Η ιδέα είναι να έρχονται οι άνθρωποι και να περνάνε κάποιες ώρες στο μουσείο. Να διακόπτουν την περιήγησή τους για να τσιμπήσουν κάτι ή να πουν ένα καφέ και να συνεχίσουν. Μια περιήγηση στο μουσείο, ας μην ξεχνάμε, για πολλούς θεωρείται δύσκολη υπόθεση". Υπάρχει επίσης κι ένα δεύτερο πωλητήριο, ένα καθιστικό "υπερών", και σαλόνι επισήμων.

«Στο γυάλινο δώμα του "αιθρίου" - σηκού του Παρθενώνα έχουμε ένα χώρο από γυάλινο δάπεδο και γυάλινη οροφή. Εκεί μια σειρά επιγραφών από διάφορες εποχές, αλλά κυρίως του 5ου αι. π.Χ., που έχουν σχέση με την ανοικοδόμηση του Παρθενώνα, θα εντυπωσιάσει το κοινό. Θα έχουμε λ.χ. επιγραφές οι οποίες αποκαλύπτουν ότι οι Σάμιοι έδωσαν χρήματα για την ανοικοδόμηση. Μαθαίνουμε σε ποιον πήγαν τα χρήματα και για ποιο τμήμα του μεγάλου αυτού έργου προορίζονταν. Έχουμε δηλαδή στοιχεία εργολαβικά, τα οποία δεν φαινόταν ως τώρα παρά μόνο για όσους τα γνώριζαν».

Όμως και το ελεύθερο περιβάλλον θα δεχθεί αλλαγές. Ελιές, συστάδες από κυπαρίσσια, πλατάνια, αλλά και αττική χαμηλή βλάστηση θα είναι η εικόνα που θα αντικρίζουμε σε λίγα χρόνια. "Νιώθω μεγάλη χαρά και υπερηφάνεια που θα δω αυτό το έργο να τελειώνει", λέει με συγκίνηση ο Μ. Φωτιάδης. Ο ίδιος μας λέει και για την ικανοποίηση του Γαλοελβετού αρχιτέκτονα Μπ. Τσουμί, όταν ήρθε πριν από λίγους μήνες στην Αθήνα για να δει την πορεία του έργου. Το Νέο Μουσείο της Ακρόπολης συνδέθηκε με πολλές πίκρες, έξοδα και "ντροπές", αλλά τώρα πλησιάζει το αίσιο τέλος...

ΕΠΩΝΥΜΟΙ ΗΡΩΕΣ ΕΚ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

Γ' ΣΗΡΑΓΓΟΣ

Του ΜΙΧΑΗΛ ΒΛΑΜΟΥ

Το Σηράγγιον προ της ταυτίσεώς του ανεζητείτο σε διάφορα σημεία του Πειραιώς. Ο Leake το όριζε στην Πειραική, προς την είσοδο του λιμένος, άλλως στη Φρεαττύδα και αλλού. Μόνος ο ερευνητής Miichhofer -που και για τη θέση της Σκευοθήκης επαληθεύτηκε- το τοποθετούσε στη Μουνιχία χωρίς όμως και αυτός να προσδιορίζει το ακριβές σημείο.

Ο λόφος της Μουνιχίας είναι βραχώδης με κλίσεις που πέφτουν απότομα στη θάλασσα. Ο βράχος του είναι μαλακός και ευκολόσκαπτος γι' αυτό και συναντάμε σε πολλά σημεία του ορύγματα αρχαιοτάτων χρόνων. Ο Στράβων τον χαρακτηρίζει «κοίλον και υπόνομον πολύ μέρος φύσει τε και επίτηδες, ώστε οικήσεις δέχεσθαι» (Στρ. Θ. 395).

Το Σηράγγιον, λοιπόν, που εταύτιζε ο Ι. Δραγάτης είναι ένα πολύπλοκον όρυγμα με πολλά διαμερίσματα και διαδρόμους που δεν έχουν όλοι ερευνηθεί. Η είσοδός του έχει αποκλεισθεί από παλαιοτάτων χρόνων λόγω της πτώσεως δύο τεραστίων όγκων βράχων οι οποίοι άφησαν ένα μικρό άνοιγμα σαν σπήλαιο εξ ου και σπηλιά χαρακτηρίστηκε.

Ο ερευνηθείς χώρος αποτελείται από ένα όρυγμα στο βράχο μήκους 14,65 μ. και πλάτους 3,50 μ. στην αρχή του. Λίγο μετά τη μέση διευρύνεται σε πλάτος 5,90 μ., σχηματίζοντας ένα ημικυκλικό χώρο με πεζούλια στο χείλος και οπή στην ύψους 9 περίπου μέτρων κορυφή. Προς το τέρμα του ορύγματος δεξιά σχηματίζονται δύο παραλληλόγραμμοι χώροι σαν δωμάτια, μήκους 3,25 και πλάτους 1,55 μ. ο ένας και 1,50 μ. ο άλλος. Μπροστά στα δύο ανοίγματα υπάρχει φρέαρ βάθους 5 μέτρων. Από την αριστερή πλευρά του ημικυκλικού κεντρικού χώρου διανοίγεται μεγάλη υπόγεια διόδος ύψους 2 μέτρων και μήκους 13 μέτρων με κατεύθυνση προς Νότον και Ανατολάς και με κλίση προς τη θάλασσα. Το πλάτος στην αρχή είναι 2,10 μ. και μετά στενεύει στο 1 μέτρο.

Ο εντυπωσιακότερος όμως χώρος βρίσκεται λίγο μετά την είσοδο του όλου ορύγματος. Εκεί από άνοιγμα πλάτους 1,20 και ύψους 2 μέτρων μπαίνουμε σε μία κυκλωτερή αίθουσα διαμέτρου 6,60 μ. με οπή στη στενόμενη κορυφή της. Τριγύρω υπάρχουν

32 κόγχες σκαμμένες στο βράχο. Ο χώρος που ο Ιάκ. Δραγάτης χαρακτηρίζει Βαλανείον, εκαλύπτετο με ψηφιδωτό κατεστραμμένο ήδη, ενώ σε ένα δεύτερο άνοιγμα του χώρου υπήρχε ψηφιδωτό που παρίστανε τη Σκύλλα και το οποίο καλύφθηκε δυστυχώς από τοίχους που ανήγειρε ο καταληψίας του χώρου Παρασκευάς για να προστατεύσει τα τοποθετηθέντα εκεί κρασοβάρελά του.

Το εντυπωσιακότερο όμως ψηφιδωτό πλάτους 2,76 και ύψους 2,10 μ. βρέθηκε λίγο μετά την αρχαία είσοδο του χώρου. Εικονίζει τέθριππο βαίνον προς τα δεξιά με αναβάτη νεανία που διευθύνει τους με ζωηρότατη κίνηση τέσσερις ίππους, μπροστά στα πόδια των οποίων υπάρχει δελφίνι προς υποδήλωση θαλασσίου θέματος.*

Από τα ελάχιστα κινητά ευρήματα το σπουδαιότερο είναι βωμός ημικατεστραμμένος όπου με δυσκολία αναγνώσθηκε η επιγραφή ΑΠΟΛΛΩΝΟΣ ΑΠΟΤΡΟΠΑΙΟΥ.

Αυτό είναι εν συντομία το Σηράγγιον. Ένα εντυπωσιακό τεχνητό και όχι φυσικό έργο σκαμμένο μέσα στο βράχο της Μουνιχίας με πολλά διαμερίσματα και διαδρόμους. Η αρχική κατασκευή του αποδίδεται στους Μινύες, θεωρουμένους κατασκευαστές και πλείστων άλλων πειραιϊκών ορυγμάτων. Οι Μινύες, προϊστορικό έθνος με πρωτεύουσα τον Ορχομένο της Βοιωτίας, ήταν ονομαστοί κατασκευαστές τεχνητών έργων με κορυφαίο την προ του 1500 π.Χ. αποξήρανση της λίμνης Κωπαΐδος, έργο που απεκαλύφθη και ανασκαφικώς από τον καθηγητή Προϊστορικής Αρχαιολογίας Ιακωβίδη. Ο Ιάκ. Δραγάτης αναφέρει την αρχαιότητα του ορύγματος και την αρχική συμβολή των Μινυών, αλλά την ανευρεθείσα υπ' αυτού κατάσταση του χώρου αποδίδει στους Ρωμαϊκούς χρόνους στους οποίους τοποθετεί και το ψηφιδωτό. Βασιζόμενος δε σε χωρίον του Ισαίου για το «*Εν Σηραγγίω βαλανείον*» την εντυπωσιακή κυκλική αίθουσα θεωρεί βαλανείον. Αφ' ετέρου κατά την ανεύρεση του μνημονευθέντος βωμού αναγνωρίζει την ύπαρξη Ιερού στον χώρο. Το Ιερόν ονομάζει Σηράγγιον από τον ήρωα Σήραγγον, ο οποίος έλαβε το όνομά του από τη λέξη «σήραγξ», αφού άλλωστε σήραγγα αποτελεί το όλο κατασκευάσμα.

Ο Ι. Δραγάτης συσχετίζει τον ή-

ρωα Σήραγγον μετά τινος δυνάμεως, η οποία από παναρχαίων χρόνων παρουσιάζεται σε διάφορα μέρη με διάφορα ονόματα, ανάλογα της διαμονής και του τόπου που καθιδρύνθη. Δεν θεωρεί δε παράδοξο να σχετίζεται αυτή η δύναμη με το Εύφημον, τον Πρωρέα της Αργούς στον οποίον κατά τον μύθον ο Τρίτων έδωσε ένα βώλο γης και η Μήδεια προείπε ότι αν ρίξει τον βώλο στο χάσμα του Ταινάρου, άλλη σήραγγα αυτή, οι απόγονοί του θα βασίλευαν στη Λιβύη. Ο βώλος όμως χάθηκε στη νήσο Θήρα από την οποία αργότερα, κατ' επαλήθευση του μύθου, πήγε στη Λιβύη και έχτισε την Κυρήνη ο απόγονος του Ευφήμου Βάττος (Πίνδαρος Πυθ. Δ'). Συνδέει δε ο Δραγάτης το μύθο του Ευφήμου, λόγω της ομοιότητας της Θηραϊκής γης προς τα λευκάζοντα πετρώματα των βράχων του Σηραγγίου. Περαιτέρω ο Δραγάτης συνδέει τη δύναμη με τον θαλάσσιο δαίμονα Γλαύκον, ο οποίος κατά τη μυθολογία ερωτεύθηκε τη Σκύλλα και ο οποίος ήταν δυσάρεστος στους θαλασσινούς γιατί τους παρενοχλούσε. Συνδέει δε τον Γλαύκον με το ανευρεθέν ψηφιδωτό της Σκύλλας και με τον βωμό του Αποτροπαίου Απόλλωνος (αυτού που αποτρέπει τον Γλαύκον). Όποια δύναμη όμως και αν θεωρήσουμε σχετιζόμενη μαζί του ο Σήραγγος ήταν ο επώνυμος ήρωας του χώρου, κυρίαρχος του τεμένου που θα όριζε την όλη περιοχή.

Μάλιστα λίγο μακρύτερα από τον πάνω από το Σηράγγιο βράχο είχε ανευρεθεί επιγραφή προευκλειδείου ΗΡΩΙΟ ΗΟΡΟΣ δηλαδή ΗΡΩΟΥ ΟΡΟΣ που θα αποτελούσε το ορόσημο του χώρου του Σηραγγίου.

ΜΙΧ. ΒΛΑΜΟΣ

* ΣΗΜ. "Π.Ο.": Η αλήθεια είναι διαφορετική. Για την καταστροφή των ψηφιδωτών δεν ευθύνεται ίσως ο «καταληψίας» του χώρου Παρασκευάς (από τη λειτουργία εκεί της ταβέρνας του αρχικά και του κοσμικού κέντρου των κληρονόμων του αργότερα το Σηράγγιον είναι γνωστό και ως «Σπηλιά του Παρασκευά»). Και τα δυο ψηφιδωτά εξαφανίστηκαν, κατά περίεργο τρόπο, στην περίοδο της Δικτατορίας (1967-74), όταν από την τότε δημοτική αρχή του Πειραιά έγινε προσπάθεια για τη διαμόρφωση και αξιοποίηση της περιοχής με τη δημιουργία μονίμων λουτρικών εγκαταστάσεων αλλά και του ίδιου του χώρου του Σηραγγίου - και την εξαφάνισή τους κατήγγειλε πρώτος ο Γεώργιος Γ. Δρόσος (βλ. εφημ. «Φωνή του Πειραιώς», 31-12-1974), χωρίς όμως να υπάρξει δυστυχώς συνέχεια (πρβλ. Γιάννη Χατζημανωλάκη: «Το λιμάνι του Πειραιά στη διαδρομή των αιώνων», Στ' έκδοση, 2001, σελ. 29)

Η Έκθεση Βιβλίου 2006 στο Πασαλιμάνι

• Με πρωτοβουλία του Συλλόγου Βιβλιοχαρτοπωλών - Εκδοτών Πειραιά

Με επιτυχία οργανώθηκε, όπως κάθε χρόνο, στο Πασαλιμάνι (30 Ιουνίου - 16 Ιουλίου) από τον Σύλλογο Βιβλιοχαρτοπωλών και Εκδοτών Πειραιά η Έκθεση Βιβλίου 2006. Στην έκθεση μετείχαν συνολικά 109 εκθέτες - όλοι σχεδόν οι εκδοτικοί οίκοι της πρωτεύουσας και των περιφερειακών Δήμων και αρκετοί από τη Θεσσαλονίκη, - ενώ ορισμένα περίπτερα είχαν παραχωρηθεί τιμητικά στην Ιερά Μητρόπολη Πειραιώς, το Εθνικό Κέντρο Βιβλίου, τη Νομαρχία Πειραιά, τον Δήμο Πειραιά, τον Ραδιοφωνικό Σταθμό Κανάλι 1, τη ΔΕΠΑΠ, τη "Φιλολογική Στέγη Πειραιώς" και την "Εταιρεία Γραμμάτων και Τεχνών Πειραιά". Στο περίπτερο της "Φιλολογικής Στέγης" παρουσιάστηκαν πρόσφατες εκδόσεις βιβλίων Πειραιωτών λογοτεχνών και βιβλίων που αναφέρονται στον Πειραιά, καθώς και τα τελευταία τεύχη του ομώνυμου λογοτεχνικού περιοδικού, που προσφέρονταν δωρεάν στους επισκέπτες της Έκθεσης.

• Στα εγκαίνια της Έκθεσης, την οποία ευλόγησε ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Πειραιώς κ. κ. Σεραφείμ, παρέστησαν, μεταξύ άλλων ο υφυπουργός Παιδείας κ. Γ. Καλός, ο νομάρχης Πειραιά, κ. Γιάννης Μίχας, ο δήμαρχος κ. Χρήστος Αγραπίδης, ο βουλευτής Πειραιά κ. Παναγ. Μελάς, ο πρόεδρος του Δημοτικού Συμβουλίου κ. Κωνστ. Γκοβέρας, πολλοί αντινομάρχες, αντιδήμαρχοι, δημοτικοί σύμβουλοι και εκπρόσωποι των τοπικών συλλογικών πολιτιστικών φορέων. Μετά την ομιλία του προέδρου του Συλλόγου Βιβλιοχαρτοπωλών και Εκδοτών Πειραιά κ. Νικ. Παρασκευόπουλου, χαιρετισμούς απηύθυναν ο υφυπουργός κ. Γ. Καλός, ο νομάρχης και ο δήμαρχος.

• Η έκθεση πραγματοποιήθηκε με τη συνεργασία της Νομαρχίας και του Δήμου Πειραιά.

Η 24η ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑ ΕΚΘΕΣΗ ΘΑΛΑΣΣΟΓΡΑΦΙΑΣ

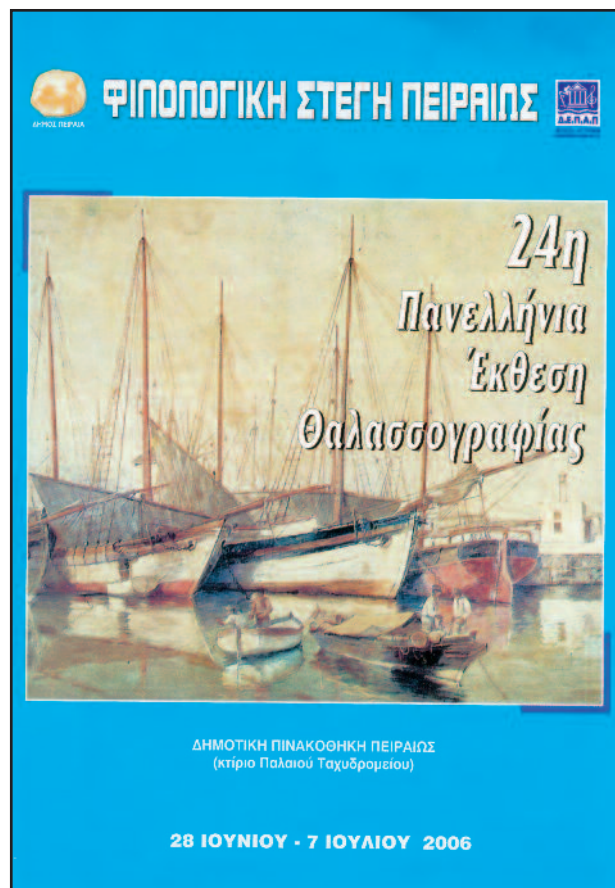
• Επιτυχής οργάνωση από τη “Φιλολογική Στέγη”

Η Πανελλήνια Έκθεση Θαλασσογραφίας που οργανώνει από το 1962 η “Φιλολογική Στέγη Πειραιά”, στα πλαίσια των εκδηλώσεων της Ναυτικής Εβδομάδας, αποτελεί πλέον, κατά κοινή αναγνώριση, θεσμό για την καλλιτεχνική ζωή της πόλης μας. Και η επιτυχής οργάνωση της 24ης Έκθεσης Θαλασσογραφίας, με συμμετοχή 75 καλλιτεχνών και παρουσίαση 89 - συνολικά - έργων, στις αίθουσες του νεοκλασικού κτηρίου της Δημοτικής Πινακοθήκης (Παλαιού Ταχυδρομείου) ήρθε να βεβαιώσει του “λόγου το ασφαλές”. Πάνω από 300 άτομα παρέστησαν στα εγκαίνια - και μεταξύ αυτών ο υφυπουργός Ανάπτυξης κ. Τάσος Νεράντζης, ο πρόεδρος του Δημοτικού Συμβουλίου κ. Κ. Γκαβέρας, η αντιδήμαρχος Πολιτισμού κ. Σίσσυ Αλιγιζάκη, ο πρόεδρος της ΔΕΠΑΠ κ. Παναγ. Αγγελόπουλος, ο δημοτικός σύμβουλος κ. Ι. Καρδαράς, πρόεδροι και εκπρόσωποι των πειραιϊκών πολιτιστικών σωματείων κ.ά. Μιλώντας στα εγκαίνια ο πρόεδρος της “Φιλολογικής Στέγης” κ. Γιάννης Χατζημανωλάκης, είπε, μεταξύ άλλων, τα εξής: “Μια έκθεση πλατιά αντιπροσωπευτική, που εκφράζει στον χώρο της εικαστικής δημιουργίας, τη θαλασσολατρεία των Ελλήνων, όπως η Έκθεση Θαλασσογραφίας, είναι φυσικό να εμφανίζει και ιδιαιτερότητες και προβλήματα. Προσπαθήσαμε πάντοτε και πετύχαμε -θέλω να πιστεύω και στην εφετινή έκθεση, που σε λίγο θα χαρείτε να εξασφαλίζουμε στην όλη παρουσίασή της μια αισθητική ισορροπία και μια ικανοποιητική ποιοτική στάθμη. Γιατί ο Πειραιάς, η αγαπημένη μας πόλη, που ο αγνοείται και αδικείται απ’ όλους - το υπογραμμίζω - έχει πρώτιστα ανάγκη από ποιοτικές εκδηλώσεις που προάγουν το επίπεδο του τοπικού πολιτισμού και συμβάλλουν στη διασφάλιση της διάρκειας της ωραίας πειραιϊκής πνευματικής και καλλιτεχνικής παράδοσης”.

• Από τους καλλιτέχνες που μετείχαν στην έκθεση αναφέρουμε τους Μπότη Θαλασσινό, Δημήτρη Χατζίνα, Παναγή Γαβριελάτο, Παναγιώτη Μωραΐτη, Κάτια Μητροπούλου, Χρήστο Βλοντάκη, Φαλίτσα Βλοντάκη, Ρίκα Βεργανελάκη, Ι. Γαλανάκη, Ν. Γεωργιάκου, Κ. Γκαβέρα, Σπ. Κυνηγαλάκη, Ε. Μπαζιώτου, Νίκο Νικολάου, Ζήνα Λιναρδάκη, Μαρία Ρετάλη, Μάγδα Ρούσση, Μιμή Συριγώτη - Μιχαλονάκου, Νίκο Τζισμετζόγλου, Έφη Μανιάτη κ.ά.

• Στην οργανωτική επιτροπή της έκθεσης μετείχαν οι Βασίλης Παπαηλιού (συντονιστής), Χρήστος Δρακόπουλος (μέλος του Δ.Σ. της ΔΕΠΑΠ), Αντώνης Ζαρίφης, Δημήτρης Κρασονικολάκης, Σπύρος Κυνηγαλάκης, Βάσω Μαντά, Μανώλης Μαντάς, Παύλος Μπαλόγλου, Νίκος Παπαγιαννάκης, Λίλα Παπαηλιού, Ποτούλα Σταυριανάκου.

• Η έκθεση τελούσε υπό την αιγίδα του Δήμου Πειραιά και της ΔΕΠΑΠ.

Μία από τις θαλασσογραφίες του Μπότη Θαλασσινού

ΠΕΙΡΑΪΚΗ ΤΟΠΟΓΡΑΦΙΑ

Καστέλλα

Η Καστέλλα είναι λόφος στον Πειραιά που υψώνεται επάνω από τους λιμένες της Ζέας (Πασαλιμανιού) και Μουνιχίας (Τουρκολίμανου). Είναι πετρώδης και λέγεται και Προφήτης Ηλίας. Έχει ύψος 86,5 μέτρων από την επιφάνεια της θάλασσας και είναι ο υψηλότερος του Πειραιά.

Στην αρχαιότητα ονομαζόταν Μουνιχία και βρισκόταν μέσα στα Μακρά Τείχη. Την ονομασία της η Μουνιχία λέγεται πως την έλαβε από τον μυθικό ήρωα Μούνιχο, που πρώτος κατέλαβε τον λόφο και ίδρυσε εκεί το ιερό της Αρτέμιδος. Εκτός από τον λόφο και τον λιμενίσκο, Μουνιχία ονομαζόταν και διαμέρισμα της πόλης του Πειραιά.

Ο Μούνιχος ήταν γιος του Παντακλέους ή Παντευκλέους, αρχηγού των Μινυών, που εκδιώχθηκαν από τον Ορχομενό Βοιωτίας από τους Θράκες, ενώ κατ' άλλους ήταν αυτόχthonας βασιλέας, ο οποίος εκχώρησε τη Μουνιχία στους Μινύες, έχοντας στον Πειραιά και δικό του ναό. Αν όμως αποκρυπτογραφήσουμε τη λέξη Μούνιχος, διαβάζουμε σύμφωνα με μια γλωσσική έρευνα που έχω κάνει επάνω στις διαφορές των λέξεων που είχαν οι ελληνικές διάλεκτοι μεταξύ τους, τα εξής: ΜΟΥΝΙΧΟΣ = ΜΟΣΙΝΟΥΣ = ΒΑΣΙΛΕΥΣ, ΜΙΝΥΟΣ = ΜΙΝΥΑΣ, ΟΝΧΟΜΟΝΙΟΣ = ΟΡΧΟΜΕΝΙΟΣ.

Στον λόφο της Μουνιχίας υπήρχε η Ακρόπολη και ο πρώτος αρχαιότερος συνοικισμός των Μινυών και εκεί ιδρύθηκε το ιερό της Μουνιχίας Αρτέμιδος και εορτάζονταν τα Μουνιχία. Ο σημερινός ναός του Προφήτη Ηλία βρίσκεται πιο πέρα. Η εορτή ετελείτο στις 16 του Μουνιχιώνα (μεταξύ Μαρτίου και Απριλίου). Πιστευόταν πως η Άρτεμη είχε εμφανισθεί κατά τη ναυμαχία της Σαλαμίνας, και φώτισε ως πανσέληνος τους Αθηναίους. Κατά την ημέρα αυτή συνηθιζόταν να προσφέρουν θυσία στη θεά τυρόπλαστους πλακούντες, τους "αμφιφώντες" επειδή ήταν μεταξύ φώτων, αποτελούσαν την ανατολή του Ηλίου και τη δύση της Σελήνης.

[Αναλύουμε τη λέξη ΑΜΦΙΦΩΝΤΕΣ = ΑΜΦΙΦΟΝΤΕΣ = 1. ΤΕΑ ΑΣΤΕΜΙΣ ΦΕΝΦΙΣ = Θεά Άρτεμις Βενδίδς, ΦΟΤΙΣΤΟΕΣΑ = φωτίζουσα (Στ = σδ = ζ) ΟΣ ΣΕΝΙΜΑ = ως σελήνη (ΦΑΜΣΕΝΙΝΟΣ = πανσέληνος), ΑΦΙΜΑΙΟΕΣ ΝΑΟΜΑΦΙΑΙ = Αθηναίους ναυμαχία (στη ναυμαχία) 2. ΑΜΦΙΦΩΝΤΕΣ = ΑΜΦΙΦΟΝΤΕΣ = ΤΙΝΟΦΙΤΕΣ, ΑΦΟ ΜΙΣΤΕΦΝΑ = τυρόπιτες από μυζήθρα (ΤΙΝΟΝ ΦΝΕΣΤΟΝ = τυρόν φρέσκον)]

Εκεί κατέφευγαν όσοι από τους τριηράρχους αρνούσαν να δεχθούν το αξίωμα, καθώς και οι διωκόμενοι εκεί ζητούσαν ασυλία. Επίσης, εκεί κοντά υπήρχε και το Βενδίδειον, ιερόν της Θρακικής θεάς Βενδίδος (έτσι ονομαζόταν η Θεά Άρτεμις στη θρακική γλώσσα).

[Αποκρυπτογραφούμε τη λέξη ΒΕΝΔΙΣ = ΕΝΔΕΒΙΣ = Άρτεμις ΔΙΕΙΝΕ = θείαινα (ΔΙΕ = θεά), ΒΝΕΙΔΣΙ = Θραξί. (στους Θράκες. Ει = α με υπογεγραμμένη, ΔΣ = κς = ξ). Εκεί τελούνταν τα Βενδίδεια που έμοιαζαν με τα Διονύσια. Ν.Δ. και σε μικρή απόσταση από την κορυφή του λόφου, σώζονταν τα θεμέλια άγνωστης αρχαίας οικοδομής, καθώς και άλλα θεμέλια πιο κάτω με πλάκες από πώρινη πέτρα (πωρολίθο). Ίσως ήταν ιερά. Εκεί υπήρχε και η Ιπποδάμειος αγορά,

Της
MARINA KARABA - ΓΑΛΑΝΗ
Φιλολόγου - τ. Λυκειάρχου

στους δυτικούς πρόποδες της Μουνιχίας. Προ ετών ανασκάφηκε το περίφημο Διονυσιακό θέατρο, το οποίο ήταν αρχαιότερο από τα αθηναϊκά θέατρα, όπως μαρτυρείται από το σωζόμενο ψήφισμα. Εκεί, στον λόφο εορτάζονταν τα Διονύσια και μερικές φορές συνερχόταν και η εκκλησία του Δήμου.

Ο λόφος είναι γεμάτος από σπηλαιώδεις κατασκευές, δεξαμενές σε όλη τη ΝΔ πλευρά του. Άλλες είναι από αυτές φυσικές και άλλες τεχνητές. Ακόμη έχουν λαξευθεί στους βράχους αρχαιότητα οικήματα, τάφοι και σκαλιότες θέσεις. Από τις κατασκευές με τις σήραγγες, η σπουδαιότερη είναι η "Σπηλιά της Αρετούσας", η οποία τρυπάει το λόφο εγκάρσια και έχει 165 σκαλιά λαξευμένα. Κάτω από τη σκάλα αυτή και σε βάθος 65 μέτρων, υπάρχουν σωλήνες νερού που επικοινωνούν με το επάνω μέρος της Ακροπόλεως. Θα ήταν υδραγωγείο των Μινυών [Αναλύουμε τη λέξη Αρετούσα = 1. ΑΡΕΤΟΥΣΑ = ΤΕΣΡΟΤΥΡΑΡ = Δεσμοπτήριον, ΑΡΕΤΟΥΡΑΣ = Αρετούλας 2. ΑΡΕΤΟΥΣΑ = ΥΤΡΑΣΑΣΟΕΑΡ = υδραγωγείον, ΤΕΤΣΑΡΕΡΑ ΥΡΑΤΕ = δεξαμενή ύδατος (ΤΣ = κσ = ξ), ΠΕΡΥΑΕΡ = Μινύαις) = (Μινυών).

Σπουδαίο ήταν και το "Σηράγγειον", στην ανατολική παραλία. Ήταν ιερό του ήρωα Σηράγγου (Αναλύουμε τη λέξη ΣΗΡΑΓΓΕΙΟΝ = Σεραγγειον

= 1) ΣΕΡΑΓΓΣ ΕΝΤΟΣ ΓΑΕΑΣ = σήραγξ ενός γαίης. (Γς = ξ), 2) ΣΕΡΑΓΟΕΓΙΝΙΟΝ = θεραπευτήριον, ΣΕΡΑΝΑΓΡΑΓΟΝ = φρενοβλαβών, ΓΑΣΑΡΓΕΡΕΙΟΝ = καθαρτήριο).

Υπάρχει κι άλλο ένα μεγάλο άνοιγμα στη δυτική πλευρά του λόφου επάνω από το αρχαίο Διονυσιακό θέατρο και πολλά άλλα. Όποιος κρατούσε τον λόφο της Μουνιχίας, κρατούσε τον Πειραιά και την Αθήνα. Αποτελούσε οχυρότατο σημείο του Πειραιά. Ο Θρασύβουλος, όταν κατέλαβε τη Μουνιχία, κατόρθωσε και εξεδίωξε τους Τριάκοντα τυράννους. Οι διάδοχοι του Μ. Αλεξάνδρου, κατέχοντες τη Μουνιχία, ήσαν κύριοι των Αθηνών για πολύ χρονικό διάστημα. Εδώ εγκαταστάθηκε η πρώτη Μακεδονική φρουρά, μετά την αποτυχία των Αθηναίων στην Κραννώνα (322 π.Χ.) και οι υπόλοιποι μετέπειτα Μακεδόνες. Η Μακεδονική φρουρά εκδιώκεται από τη Μουνιχία από τους Αθηναίους το 287 π.Χ. και την ανακαταλαμβάνει ο Αντίγονος ο Γονατάς. Ο Άρατος εξαγοράζει από τους Μακεδόνες τη Μουνιχία, τον Πειραιά, το Σούνιο και τη Σαλαμίνα αντί 150 ταλάντων. Επακολουθεί ο Β' Μακεδονικός πόλεμος, έως ότου έρχεται ο Ρωμαίος Σύλλας, ο οποίος κατέστρεψε τον Πειραιά και τα έργα επί της Μουνιχίας.

Επί ενετοκρατίας χρησιμοποιήθηκε ως φρούριο, εξ ου και Καστέλλα (ΚΑΣΤΕΛΛΑ = ΚΑΣΤΛΑΛ ΕΤΣΕΛΑΛ = Κάστρον υψηλόν (ΤΣ = πσ = ψ). Κατά δε την επανάσταση χρησιμοποιήθηκε ως ορμητήριο κατά των Τούρκων του Κιουταχί, όταν πολιορκούσε την Ακρόπολη των Αθηνών. Τότε δόθηκε και το όνομα Καστέλλα.

MARINA KARABA - ΓΑΛΑΝΗ

Βιβλιογραφία

1. Η αρχαιολογική και ιστορική ύλη έχει ληφθεί από τις Εγκυκλοπαίδειες Πυρσού και Ελευθερουδάκη.

2. Η αποκρυπτογράφηση των λέξεων έγινε βάσει γλωσσικής έρευνας της συγγραφέως. Όποιος θέλει να διαβάσει περισσότερα, υπάρχουν τα βιβλία της:

α) Η ελληνική γλώσσα, μητέρα των γλωσσών του κόσμου και

β) Επιγραφές, άγνωστη ελληνική γνώση (τηλ. 4634247, 4657117)

ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΚΛΑΣΙΚΟΥ ΠΕΙΡΑΙΑ

Η λάμψη του αρχαίου Πειραιά, εκείνου της Κλασικής Εποχής, ακολούθησε την πορεία της γενικότερης ελληνικής ιστορίας. Άρχισε να τρεμοσβήνει επικίνδυνα άμα τη αφίξει των ακάθεκτων ρωμαϊκών λεγεώνων. Συγκεκριμένα, η επίθεση εναντίον του Πειραιά που έλαβε χώρα το 86 π.Χ. υπό τις εντολές του ρωμαίου στρατηγού **Σύλλα**, αποτέλεσε την αρχή του τέλους της αρχαίας πόλης. Ο Σύλλας διέταξε, έπειτα από την επιτυχία πολιορκία της πόλης, να καταστραφεί ολοκληρωτικά. Στην απόφαση αυτή οδηγήθηκε επειδή φοβόταν μήπως οι αντίπαλοί του χρησιμοποιούσαν τον Πειραιά εναντίον του, ως ναυτική βάση στρατιωτικών επιχειρήσεων. Βέβαια, σε περίπτωση που ο ίδιος διέθετε στόλο για να ελλιμενίσει, προφανώς δεν θα κατέστρεφε τη σπουδαία αυτή ναυτική βάση. Δημόσια κτήρια, κατοικίες και κάθε λογής οικοδομικό έργο καταστράφηκε. Ήταν τόσο ολοκληρωτικό το πλήγμα, ώστε ακόμα και η ίδια η πόλη των Αθηνών, που εν πολλοίς στηριζόταν στο επίνειό της, βρέθηκε σε οριακό σημείο. Μετά την καταστροφή, στον Πειραιά παρέμειναν ελάχιστα κτίσματα, κυρίως κάποια Ιερά. Το μεγαλύτερο μέρος της πόλης παρέμεινε στο εξής ακατοίκητο και ο πληθυσμός περιορίστηκε σε ελάχιστο αριθμό εργατών, οι οποίοι ασχολούνταν με ναυτικές εργασίες. Το εξωτερικό εμπόριο αποτέλούσε πλέον παρελθόν.

Από το σημείο αυτό και μετά, καθότι και η Αθήνα δεν ορθοπόδησε ξανά, ο Πειραιάς βυθίστηκε στην ανυποληψία. Μία οικοδομική δημιουργία παρατηρείται κατά την περίοδο των **Αντωνίωνων** (τέλη 1ου-τέλη 2ου μ.Χ. αιώνας), η οποία όμως περιορίστηκε στην ανέγερση ιδιωτικών κατοικιών και ρωμαϊκών επαύλεων και λιγοστών κτηρίων δημόσιου και ναυτικού ενδιαφέροντος.

Η είσοδος στη μεσαιωνική εποχή χαρακτηρίζεται από έναν συνδυασμό φυσικών καταστροφών, κατά τη διάρκεια του 3ου αιώνα μ.Χ. και της γοτθικής επιδρομής του 267 στη Βαλκανική. Οι Γότθοι, αφού κατέλαβαν την Αθήνα, κατέκτησαν και τον, αδύναμο για οποιαδήποτε αντίσταση, Πειραιά. Το πιθανότερο είναι οι εισβολείς να μην προέβησαν σε λεηλασία αρχικά, παρά μόνο σε κατάληψη στρατηγικών θέσεων της πόλης. Η παραμονή τους όμως τους οδήγησε σε καταπίεση του πληθυσμού. Ο ρωμαϊκός στόλος ανέ-

Του Φίλιππου Δ. Μπούκη,
φοιτητή του Τμήματος Ιστορίας
και Αρχαιολογίας του
Πανεπιστημίου Αθηνών και
μέλους του συλλόγου μας.

λαβε και εκδίωξε τους επιδρομείς, οι οποίοι επεχείρησαν και άλλη κάθοδο, ανεπιτυχή όμως, καθώς βρέθηκαν ενώπιον περισσότερο οργανωμένης άμυνας.

Κατά την περίοδο της καθιέρωσης της Κωνσταντινούπολης ως επίσημης πρωτεύουσας του κράτους, ο ελλαδικός χώρος έδωσε ό,τι καλύτερο διέθετε σε έμπυχο υλικό προς όφελος της νέας πρωτεύουσας. Το γεγονός αυτό απαξίωσε ακόμα περισσότερο τον Πειραιά, ο οποίος στερήθηκε τους ικανούς τεχνικούς του.

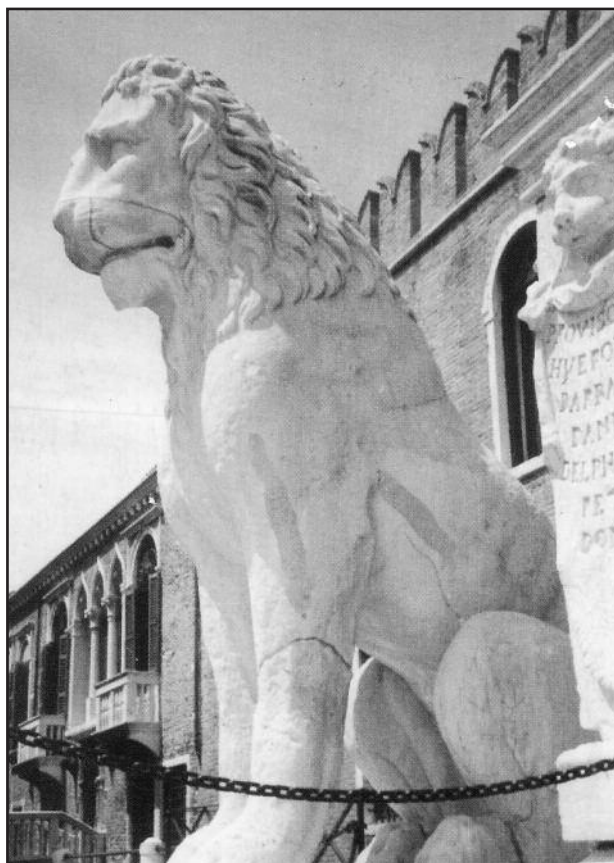
Το 395 μ.Χ. ο γοτθικός κίνδυνος, υπό την ηγεσία του ικανότατου **Αλάριχου**, έκανε και πάλι την εμφάνισή του. Η επιβολή τους επί της Αθήνας και του Πειραιά έγινε ευκολότερη λόγω της κατάρρευσης των τειχών κατά τον μεγάλο σεισμό του 375, αλλά και της βοήθειας που προσέφεραν οι μοναχοί στους επιδρομείς, λόγω της χριστιανικής ιδιότητας των δεύτερων. Την τελευταία αυτή επιδρομή ακολούθησε κυριολεκτικά η εξαφάνιση του Πειραιά από το προσκήνιο της Ιστορίας.

Αργότερα, κατά τους βυζαντινούς χρόνους, τα λιμάνια της πόλης χρησιμοποιήθηκαν ευκαιριακά ως ορμητήριο βυζαντινών ή πειρατικών πλοίων. Το 1318 μ.Χ., ο Πειραιάς χάνει και το όνομα του, καθώς οι Φράγκοι του απέδωσαν την ονομασία **"Porto Draco"** ή **"Porto Leone"** σε ανάμνηση του γνωστού Λέοντα που δέσποζε στο λιμάνι, τον οποίο **"απήγαγε"** το 1688 ο **Μοροζίνι** και τον μετέφερε στη Βενε-

τία.. Οι Τούρκοι για τον ίδιο λόγο ονόμασαν την τοποθεσία **Ασλάν Λιμάνι**, που σημαίνει **"Το λιμάνι του Λέοντα"**.

Μόνη σταθερή ανθρώπινη παρουσία στην περιοχή, από το 1590 περίπου, οπότε ιδρύθηκε, αναδείχθηκε το **Μοναστήρι του Αγίου Σπυρίδωνα**, όπου σήμερα η ομώνυμη εκκλησία.

Γίνεται λοιπόν κατανοητό ότι η σημασία του Πειραιά είναι μηδαμινή καθ' όλη τη διάρκεια της βυζαντινής και της τουρκικής κυριαρχίας. Η πόλη

Ο **"Λέων του Πειραιώς"**, **"όμηρος"** των Βενετών από το 1688, που **"απήχθη"** από τον **Φραγκίσκο Μοροζίνι**

θα αναδημιουργηθεί εκ βάθρων τον 19ο αιώνα, δίχως καμία υποδομή ή κάποιο υλικό υπόβαθρο από το παρελθόν της, παρά μόνον τα θαμμένα, εν πολλοίς, ερείπια της αρχαίας της ύπαρξης.

Βιβλιογραφία

- 1) Ο *Πειραιεύς*, Χρήστου Θ. Πανάγου, έκδοση Εμπορικού και Βιομηχανικού Επιμελητηρίου Πειραιά, 1995
- 2) Το *Λιμάνι του Πειραιά στην διαδρομή των αιώνων*, Γιάννη Ε. Χατζημανωλάκη, 2001
- 3) http://www.pireasnet.gr/index_istoriapolis.htm
- 4) http://www.olp.gr/inside_history_vizadio.htm

ΕΚΘΕΣΕΙΣ ΠΟΥ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΥΝ ΤΑ ΜΕΛΗ ΤΟΥ ΣΥΜΛΟΓΟΥ ΜΑΣ

Επιμέλεια: ΑΡΓΥΡΩ ΚΙΣΣΑΝΑΚΗ

ΜΕΓΑΡΟ ΜΟΥΣΙΚΗΣ ΑΘΗΝΩΝ ΦΟΥΑΓΙΕ ΙΣΟΓΕΙΟΥ

"Η Γλυπτική του Φερνάντο Μποτέρο".

Οι χαρακτηριστικές "στρογγυλές" φιγούρες του είναι γνωστές και δημοφιλείς στους ανά τον κόσμο φιλότεχνους, όπως άλλωστε και τα μνημειώδη μπρούτζινα γλυπτά του. Εικοσιένα γλυπτά έργα του Κολομβιανού Φερνάντο Μποτέρο, ενός από τους πιο φημισμένους εικαστικούς καλλιτέχνες της Λατινικής Αμερικής, φιλοξενούνται στο Μέγαρο Μουσικής Αθηνών. Η έκθεση συνιστά μία αναδρομή στο έργο του καθώς ξεκινά από τη δεκαετία του '70 και καλύπτει τη μακρά διαδρομή του πληθωρικού καλλιτέχνη ως σήμερα. Η έκθεση αυτή συνδυάζεται, και κατά ένα τρόπο συμπληρώνει, την παρουσίαση των έργων ζωγραφικής του Μποτέρο που πραγματοποιείται κατά το ίδιο διάστημα στην Εθνική Πινακοθήκη.

Αεικίνητος ταξιδευτής στις χώρες της Λατινικής Αμερικής, των Ηνωμένων Πολιτειών και των μητροπόλεων της Ευρώπης από την εποχή της νεότητάς του, ο Φερνάντο Μποτέρο αφομοίωσε δημιουργικά τα καλλιτεχνικά ρεύματα που σημάδεψαν τις μετακινήσεις του. Απέκτησε έτσι ένα ύφος άμεσα αναγνωρίσιμο, του οποίου η γνησιότητα παραμένει αναλλοίωτη στο διάβα του χρόνου. Με τα έργα του, κατάφερε να δημιουργήσει μια μοναδική αίσθηση διαχρονικότητας έξω από μόδες, σχολές και κινήματα.

Τα γλυπτά του ξεχωρίζουν, τόσο για τη θαυμαστή τους ιδιότητα να μοιάζουν οργανικά δεμένα με το περιβάλλον σε όποιο μέρος του κόσμου κι αν βρίσκονται, είτε πρόκειται για το Κάστρο Μπελβεντέρε στη Φλωρεντία, είτε για τη Λεωφόρο των Ηλυσίων Πεδίων στο Παρίσι, είτε, στην περίπτωση μας, για την Αθήνα.

ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΕΚΘΕΣΗΣ : έως 10/09/2006.
ΩΡΕΣ : Δε, Τετ, Πέμ, Παρ., Σαβ,
Κυρ: 10:00-18:00,
ΤΗΛΕΦΩΝΟ : 210-728200

ΜΟΥΣΕΙΟ ΚΥΚΛΑΔΙΚΗΣ ΤΕΧΝΗΣ- ΙΔΡΥΜΑ Ν. Π. ΓΟΥΛΑΝΔΡΗ.

"Η Μορφή της Αρχής : Καλλιτέχνες του 20ού αιώνα και η Ανατολική Μεσόγειος".

Η έκθεση πραγματοποιείται χάρη στη δωρεά του Ιδρύματος "Σταύρος Νιάρχος" και γιορτάζει τα 20 χρόνια από την ίδρυση του. Σκοπός της έκθεσης είναι να καταδείξει την επιρροή σημαντικών πολιτισμών της Ανατολικής Μεσογείου στην τέχνη του 20ού αιώνα.

Συγκεκριμένα, η έκθεση αναδεικνύει την επιρροή των πρώιμων μορφών τέχνης -μέσω επιλεγμένων γλυπτών έργων του Νεολιθικού, Κυκλαδικού, Μινωικού, Κυπριακού, Αιγυπτιακού πολιτισμού και των πολιτισμών της Ανατολίας- σε ορισμένους από τους πρωτοπόρους καλλιτέχνες του 20ού αιώνα.

Σχηματοποίηση, απλότητα και αφαίρεση, χρώμα και δομή, στοιχεία δηλαδή που ενυπάρχουν στα έργα του κυκλαδικού πολιτισμού ή στην τέχνη άλλων πρώιμων πολιτισμών της ανατολικής Μεσογείου, αναγνωρίζονται επίσης στα έργα πρωτοπόρων καλλιτεχνών του 20ού αιώνα, οι οποίοι επιδιώκουν να φθάσουν στην ουσία πραγμάτων και μορφών μέσα από τη σταδιακή "κατάληψη" και απλοποίηση του πραγματικού κόσμου, εγκαινιάζοντας μια νέα αισθητική αντίληψη και έναν καινούριο κανόνα.

Παράλληλα, εξετάζονται ορισμένα αρχέγονα θέματα και μοτίβα όπως η σπείρα, το δικτυωτό μοτίβο και ο τετραγωνισμένος χώρος, η πυρα-

μίδα και ο λαβύρινθος αλλά και η απόδοση σχημάτων σε συνάρτηση με τις δυνατότητες που προσφέρει στον καλλιτέχνη ένα συγκεκριμένο υλικό.

Στην έκθεση παρουσιάζονται έργα των πρώιμων πολιτισμών σε συσχετισμό με σχέδια, μοτίβα και γλυπτά των Rodin, Brancusi, Matisse, Derain, Picasso, Giacometti, Moore, Armitage, Coper, Archipenko και Calatrava, σε μια προσπάθεια αντιπαράθεσης των λύσεων ή των ερμηνειών που έδωσαν οι εν λόγω καλλιτέχνες σε βασικές έννοιες της τέχνης. Τα έργα πλαισιώνονται με φωτογραφίες του Brancusi γύρω από "αρχέγονα" θέματα και σχέδια του Giacometti, εμπνευσμένα από αιγυπτιακές μορφές και κυκλαδικά ειδώλια.

ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΕΚΘΕΣΗΣ : έως 16/09/2006.
ΩΡΕΣ : Δε, Τετ, Πέμ, Παρ.: 10:00-16:00,
Σαβ.:10:00-15:00, Τρ.:Κλειστά.
ΤΗΛΕΦΩΝΟ : 210-7228321-3

ΕΘΝΙΚΗ ΓΛΥΠΤΟΘΗΚΗ

"Αναδρομική έκθεση του Marino Marini".

Η έκθεση, η οποία περιλαμβάνει 56 γλυπτά, 13 πίνακες ζωγραφικής και 11 χαρακτηριστικά έργα, εγκαινιάστηκε -μαζί με τις μόνιμες συλλογές γλυπτικής της Εθνικής Γλυπτοθήκης- από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας κ. Κároλο Παπούλια.

Τα έργα που απαρτίζουν την έκθεση προέρχονται από το Ίδρυμα Marino Marini της Πιστόια, το Μουσείο Marino Marini της Φλωρεντίας, το Μουσείο Marini των Δημοτικών Συλλογών Τέχνης του Μιλάνου και τη Συλλογή Εσθρική του Λονδίνου.

Ο Marino Marini γεννήθηκε στην Πιστόια της Τοσκάνης το 1901 και σπούδασε στην Ακαδημία Καλών Τεχνών της Φλωρεντίας. Παρά το γεγονός ότι ποτέ δεν εγκατέλειψε τη ζωγραφική, ο Marini από το 1922 αφοσιώθηκε στη γλυπτική. Την περίοδο αυτή η δουλειά του δέχτηκε επιρροές από την ετρουσκική τέχνη αλλά και τη δουλειά του γλύπτη Arturo Martini, τον οποίο διαδέχτηκε στην έδρα της Σχολής Καλών Τεχνών Villa Reale της Μόντζα, μία θέση που κράτησε μέχρι και το 1940, οπότε και δέχτηκε τη θέση του καθηγητή της Γλυπτικής στην Accademia di Brera του Μιλάνου.

Το 1952 κέρδισε το πρώτο βραβείο γλυπτικής στην Biennale της Βενετίας, ενώ δύο χρόνια αργότερα τιμήθηκε με το Μεγάλο Βραβείο της Accademia dei Lincei της Ρώμης. Οι διακρίσεις αυτές είχαν ως συνέπεια τη διοργάνωση μίας σειράς εκθέσεων σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες. Το Μουσείο που φέρει το όνομά του στη Φλωρεντία εγκαινιάστηκε το 1973 ενώ ένα ομώνυμο ίδρυμα για τη ζωή και το έργο του λειτουργεί στη γενέτειρά του, Πιστόια της Τοσκάνης. Ο Marino Marini πέθανε το 1980.

ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΕΚΘΕΣΗΣ : έως 30/10/2006.
ΩΡΕΣ : Δε-Σα.: 09:00-15:00, Κυ: 10:00-14:00,
Τρ: κλειστά.
ΤΗΛΕΦΩΝΟ : 210-7709855, 7235937-8

ΜΟΥΣΕΙΟ ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΤΕΧΝΗΣ ΑΝΔΡΟΥ "Θάλασσα: έκθεση του Παναγιώτη Τέτση".

Οι ανακαινισμένοι χώροι του Μουσείου Σύγχρονης Τέχνης του Ιδρύματος Βασίλη και Ελίζας Γουλανδρή στην Άνδρο πλημμυρίζουν με χρώμα και φως αυτό το καλοκαίρι, καθώς ο διακεκριμένος ζωγράφος της σύγχρονης νεοελληνικής ζωγραφικής μας παράδωσε Παναγιώτη Τέτση παρουσιάζει εκεί την έκθεση του "Θάλασσα". Η χρωματική αυτή ελεγεία είναι μία α-

ναδρομή στον ζωγραφικό χώρο και χρόνο του Τέτση μέσα από ένα αγαπητό σε όλους μας θέμα, τη θάλασσα.

Η θάλασσα ως βίωμα και μνήμη αποτελεί έναν ιδιαίτερα ευαίσθητο χώρο, όπου ο καλλιτέχνης από το ξεκίνημά του εστίασε ένα σημαντικό μέρος των εικαστικών του προβληματισμών και αναζητήσεων που τον ανέδειξαν σε έναν αυθεντικό εκφραστή της θαλασσογραφικής μας παράδοσης.

Η έκθεση περιλαμβάνει ελαιογραφίες και υδατογραφίες μνημειακών κατά το πλείστον διαστάσεων, οι οποίες προέρχονται από δημόσιες και ιδιωτικές συλλογές, αλλά και νέες δημιουργίες τις οποίες ο Παναγιώτης Τέτσης ζωγράφισε με την ευκαιρία αυτού του αφιερώματος και συνοδεύεται από έναν ιδιαίτερα φροντισμένο κατάλογο εξαιρετικής σχεδιαστικής και εκτυπωτικής ποιότητας.

ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΕΚΘΕΣΗΣ : έως 24/09/2006.
ΩΡΕΣ : Δε,Τε, Σαβ.: 10:00-14:00 &
18:00-20:00, Κυρ.: 10:00-14:00, Τρ.: κλειστά
ΤΗΛΕΦΩΝΟ : 30-22820-22444

ΜΟΥΣΕΙΟ ΜΠΕΝΑΚΗ- ΚΤΗΡΙΟ ΠΕΙΡΑΪΟΣ "Τα λουλούδια στη σύγχρονη τέχνη."

Η έκθεση, ίσως η μοναδική μέχρι τώρα σε διεθνές επίπεδο που εξετάζει την απεικόνιση των λουλουδιών ειδικά στη σύγχρονη τέχνη, περιλαμβάνει είκοσι τέσσερις Έλληνες και δεκαοκτώ ξένους καλλιτέχνες. Αντίθετα με την παραδοσιακή ζωγραφική των νεκρών φύσεων, τα λουλούδια στη σύγχρονη τέχνη δεν αποτελούν μια ξεχωριστή κατηγορία. Σε ορισμένες περιπτώσεις η απεικόνισή τους είναι μία άσκηση που κάνει ο καλλιτέχνης πάνω στην απόδοση του χρώματος και της φόρμας, στις περισσότερες περιπτώσεις όμως είναι συμβολική.

"Τα λουλούδια στη σύγχρονη τέχνη" είναι μία έκθεση ποικιλόμορφη, που μας παρακινεί να δούμε με νέα ματιά ένα θέμα που μέχρι τώρα είχε συνδεθεί κυρίως με την κλασική, ακαδημαϊκή ζωγραφική προηγούμενων αιώνων.

ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΕΚΘΕΣΗΣ : έως 27/08/2006

ΜΟΥΣΕΙΟ ΜΠΕΝΑΚΗ- ΚΤΗΡΙΟ ΠΕΙΡΑΪΟΣ "Χιλιανή Τέχνη. Ξεπερνώντας τα σύνορα"

Μια σημαντική έκθεση που στοχεύει να παρουσιάσει την πολυμορφία της καλλιτεχνικής πραγματικότητας στη Χιλή σήμερα. Αντιπροσωπευτικό δείγμα των δυνατοτήτων και επιδιώξεών της, τα έργα των εβδομήντα οκτώ σύγχρονων Χιλιανών καλλιτεχνών που συμμετέχουν στην έκθεση και τα οποία καλύπτουν πολλούς τομείς της σύγχρονης καλλιτεχνικής δημιουργίας, όπως ζωγραφική, χαρακτηριστική, γλυπτική, φωτογραφία, βίντεο και εγκαταστάσεις.

Για πρώτη φορά, μια τόσο σημαντική έκθεση περνά τα σύνορα της Χιλής, και ταξιδεύει σε χώρες της Ευρώπης, όπως η Κροατία, η Ελλάδα, η Ρουμανία, η Τσεχία, η Πολωνία και η Τουρκία.

ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΕΚΘΕΣΗΣ : έως 27/08/2006.
ΩΡΕΣ : Δε-Σα.: 09:00-17:00, Πε: 09:00-24:00,
Κυ: 09:00-15:00, Τρ: κλειστά.
ΤΗΛΕΦΩΝΟ : 210-7709855, 7235937-8